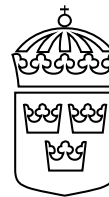

Regeringens proposition

2017/18:287

Ändringar i regleringen för Sametinget och sametingsvalet

Prop.
2017/18:287

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 augusti 2018

Stefan Löfven

Alice Bah Kuhnke
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen vissa ändringar i sametingslagen (1992:1433). Vissa förändringar i Sametingets organisation föreslås. Sametingets plenum ska även i fortsättningen vara det högsta beslutande organet. Sametingets styrelse ska ansvara för Sametingets verksamhet och kanslichefen ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar.

Det föreslås vidare en bestämmelse i sametingslagen om att Sametingets plenum har rätt att besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare.

Förslaget innebär också att nya bestämmelser förs in i sametingslagen, dels om offentlighet vid Sametingets sammanträden, dels om att ordföranden ansvarar för ordningen vid sammanträden i plenum och då också har rätt att visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse.

Regeringen föreslår också en särskild lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden. Den omfattar såväl Sametingets plenum som sammanträden i styrelsen och i nämnderna. Som en följd av denna lämnas förslag till en komplettering i lagen (1980:578) om ordningsvakter, så att det av den lagen framgår att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra även vid säkerhetskontroller i Sametinget.

Slutligen föreslås ändringar i bestämmelser om val till Sametinget, bl.a. tas kravet i sametingslagen på svenskt medborgarskap för att vara valbar till Sametinget bort.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter	8
2.3	Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)	9
3	Ärendet och dess beredning	14
3.1	Sametingets organisation.....	14
3.2	Ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget.....	14
3.3	Säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden	15
3.4	Valbestämmelser	16
4	Sametingets organisation	16
4.1	Bakgrund	16
4.2	Den författningstekniska lösningen	18
4.3	Förordnande av ordförande och anställning av kanslichef	20
4.4	Fördelningen av uppgifter mellan plenum, styrelsen och kanslichefen	23
4.5	Sametingets uppgifter.....	27
5	Ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget	27
6	Offentlighet vid Sametingets sammanträden	30
6.1	Sametingets sammanträden i plenum ska vara offentliga	30
6.2	Styrelsens och nämndernas sammanträden ska hållas inom stängda dörrar om inte annat beslutas	32
7	Sametinget bör få möjlighet att besluta om säkerhetskontroller	33
8	Möjligheten till säkerhetskontroll bör regleras i en särskild lag	36
9	En ny lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden	37
9.1	Förutsättningar för säkerhetskontroll	37
9.2	Beslut om säkerhetskontroll	40
9.3	Kontrollens utformning och omfattning	42
9.3.1	Allmänt om kontrollen	42
9.3.2	Personer som får kontrolleras	43
9.3.3	Kontrollens bemanning	44
9.3.4	Kroppsvisitation	44
9.3.5	Hantering av föremål	46
9.3.6	Avvisning och avlägsnande	46
9.4	Överklagande	47
10	Ordningevakt får tjänstgöra vid säkerhetskontroll i Sametinget	47

11	Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget	48	Prop. 2017/18:287
11.1	Kravet på svenskt medborgarskap tas bort för valbarhet till Sametinget	48	
11.2	Upplysning om personröstningens innebörd på valsekeln	50	
11.3	Det ska vara möjligt att styrka sin identitet även på annat sätt än genom att legitimera sig	51	
11.4	Förbudet för familjemedlemmar att vara vittne vid brevröstning tas bort	52	
11.5	Rättelse av en felaktig hänvisning i sametingslagen till den gamla vallagen	54	
12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	55	
13	Konsekvenser av förslagen	56	
13.1	Ändringar i Sametingets organisation	57	
13.2	Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget	57	
13.2.1	Konsekvenser för Sametinget	58	
13.3	Reglering om offentlighet, ordning och säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden	59	
13.3.1	Konsekvenser för Sametinget	60	
13.3.2	Konsekvenser för Polismyndigheten	60	
13.4	Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget	60	
13.5	Förslagets övriga konsekvenser	61	
14	Författningskommentar	61	
14.1	Förslaget till lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden	61	
14.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter	67	
14.3	Förslaget till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)	67	
Bilaga 1	Sammanfattning av rapporten Analys av Sametinget – Finansiering och intern styrning och kontroll (ESV 2017:6)	73	
Bilaga 2	Lagförslaget i rapporten Analys av Sametinget – Finansiering och intern styrning och kontroll	76	
Bilaga 3	Sammanfattning av departementspromemorian Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget (Ds 2017:63)	77	
Bilaga 4	Lagförslaget i promemorian Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget	78	
Bilaga 5	Sammanfattning av departementspromemorian Säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets sammanträden (Ds 2017:65)	79	
Bilaga 6	Lagförslaget i promemorian Säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets sammanträden	80	

Prop. 2017/18:287	Bilaga 7	Sammanfattning av departementspromemorian Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget (Ds 2017:34).....	85
	Bilaga 8	Lagförslaget i promemorian Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget.....	86
	Bilaga 9	Förteckning över remissinstanserna	89
	Bilaga 10	Lagförslaget i lagrådsremissen Säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden	91
	Bilaga 11	Lagrådets yttrande	96
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 augusti 2018		98

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2017/18:287

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden,
2. lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter,
3. lag om ändring i sametingslagen (1992:1433).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden

Härigenom föreskrivs följande.

Säkerhetskontroll

1 § Säkerhetskontroll får genomföras vid inpassering till eller i lokaler som disponeras för ett sammanträde i Sametinget som i enlighet med regleringen i sametingslagen (1992:1433) är offentligt, om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att begås brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Beslut om säkerhetskontroll

2 § Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och får utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. I beslutet ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet.

Ett beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet.

Innan ett beslut om säkerhetskontroll fattas ska samråd ske med Polismyndigheten.

Säkerhetskontrollens omfattning och utformning

3 § Säkerhetskontrollen omfattar besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll. Kontrollen omfattar dock inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av ett särskilt uppdrag från Sametinget närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet får undanta även andra personer från kontrollen.

Identiteten får kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

4 § Vid säkerhetskontrollen ska vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. Kontrollen får omfatta kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål som påträffas i lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll.

5 § Säkerhetskontrollen genomförs efter närmare anvisningar av Polismyndigheten av en polisman. Kontrollen kan också efter Polismyndighetens förordnande genomföras av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

6 § Kroppsvisitation vid säkerhetskontrollen ska utföras med metalldetektor eller liknande anordning. Kroppsvisitationen får göras på annat sätt om det finns särskilda skäl. I så fall ska den utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för uppgiften.

Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvisitation får utföras eller bevitnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte görs med metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig.

7 § Om det vid säkerhetskontrollen påträffas något sådant föremål som avses i 4 § första meningen, ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, om det inte tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Om det inte finns någon känd innehavare till ett påträffat föremål får det omhändertas.

Avvisning och avlägsnande

8 § Besökare som vägrar att genomgå en beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka sin behörighet enligt 3 § att ändå vistas i sammanträdeslokalen får nekas tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll och avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning enligt 7 § att lämna föremål ifrån sig.

Förvaring av föremål

9 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. Ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring ska utfärdas på begäran.

Föremålet ska återlämnas till personen som har lämnat det till förvaring när han eller hon lämnar de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

Förbud att överklaga

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

Prop. 2017/18:287 2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578)
om ordningsvakter

Härigenom föreskrivs att 2 b § lagen (1980:578) om ordningsvakter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

2 b §¹

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting *och enligt lagen (2019:000) om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

2.3 Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs i fråga om sametingslagen (1992:1433)¹ dels att nuvarande 2 kap. 3 a § ska betecknas 2 kap. 3 d §, dels att 2 kap. 2, 4, 5 och 6 a §§ och 3 kap. 2, 8, 10, 15 och 19 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas fem nya paragrafer, 2 kap. 3 a–3 c, 3 e och 4 a §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §²

Sametinget *skall* bestå av 31 ledamöter, utsedda genom val. För ledamöterna *skall* det utses ersättare. I fråga om antalet ersättare och hur de *skall* utses gäller bestämmelserna i 14 kap. 15 § vallagen (2005:837) om val till landstingsfullmäktige.

Ledamöterna skall vara svenska medborgare.

Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Ordföranden *skall* utses bland tingets ledamöter. Sametinget väljer en eller flera vice ordförande bland ledamöterna. Sametinget får återkalla vice ordförandes uppdrag.

Sametinget *ska* bestå av 31 ledamöter, utsedda genom val. För ledamöterna *ska* det utses ersättare. I fråga om antalet ersättare och hur de *ska* utses gäller bestämmelserna i 14 kap. 15 § vallagen (2005:837) om val till landstingsfullmäktige.

Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Ordföranden *ska* utses bland tingets ledamöter. Sametinget väljer en eller flera vice ordförande bland ledamöterna. Sametinget får återkalla vice ordförandes uppdrag.

3 a §

Sametingets sammanträden i plenum är offentliga.

Sametinget får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar. Ersättarna får närvara vid en sådan överläggning, även när de inte tjänstgör.

3 b §

Ordföranden leder Sametingets sammanträden i plenum och

¹ Senaste lydelse av 2 kap. 3 a § 1996:122.

² Senaste lydelse 2006:803.

ansvarar för ordningen vid sammanträdena.

Ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse.

3 c §

Styrelsens sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Efter medgivande från Sametingets plenum får styrelsen dock besluta att sammanträden ska vara offentliga.

Styrelsens sammanträden ska alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden

1. som avser myndighetsutövning, eller
2. där det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

Detsamma ska gälla för sammanträden i Sametingets nämnder.

3 e §

Sametingets plenum får besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare.

4 §

Sametinget skall bland tingets ledamöter utse en styrelse om högst sju ledamöter och lika många ersättare som skall sköta den löpande verksamheten för Sametinget. En av ledamöterna skall därvid utses att vara ordförande.

Styrelsen skall

1. bereda och yttra sig i ärenden som skall handläggas av Sametinget,
2. handha den ekonomiska förvaltningen,
3. verkställa Sametingets beslut om verkställigheten inte uppdragits åt någon annan,
4. fullgöra de uppdrag som Sametinget överlämnat till styrelsen.

Sametinget ska bland sina ledamöter utse en styrelse som består av högst sju ledamöter och lika många ersättare. Sametinget ska bland styrelsens ledamöter välja en ordförande.

Styrelsen ansvarar för Sametingets verksamhet.

4 a §

Vid Sametinget ska det finnas ett kansli som leds av en kanslichef.

Kanslichefen anställs av styrelsen.

Kanslichefen ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar.

5 §³

Sametinget *skall* tillsätta en valnämnd som ansvarar för Sametingets uppgifter vid val till Sametinget.

Sametinget kan därutöver tillsätta de nämnder som i övrigt behövs för *beredning, förvaltning och verkställighet*.

Sametinget *ska* tillsätta en valnämnd som ansvarar för Sametingets uppgifter vid val till Sametinget.

Sametinget kan därutöver tillsätta de nämnder som i övrigt behövs för *verksamheten*.

6 a §⁴

Sametingets styrelse och nämnder beslutar i frågor som rör *förvaltningen och* Sametingets myndighetsutövning *samt* i andra frågor som de enligt lag eller annan författning *skall* ha hand om.

Sametingets styrelse och nämnder beslutar i frågor som rör Sametingets myndighetsutövning *och* i andra frågor som de enligt lag eller annan författning *ska* ha hand om.

3 kap.2 §⁵

För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (1997:157) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

8 §

Den som har rösträtt till Sametinget *och är svensk medborgare* är valbar till

Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till

³ Senaste lydelse 2004:538.

⁴ Senaste lydelse 2006:803.

⁵ Senaste lydelse 2004:538.

Prop. 2017/18:287 Sametinget om inte annat följer av 9 §.

Sametinget om inte annat följer av 9 §.

10 §⁶

Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedel *skall anges* grupp, parti eller liknande sammanslutning samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen *skall* förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. *Intill varje kandidatnamn skall det finnas ett markerat utrymme där väljarna kan lämna en särskild personröst genom en markering.*

För en registrerad grupp, ett parti eller en sammanslutning får finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater.

Den centrala valmyndigheten utfärdar *valsedlar*. På *valsedlarna ska en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning anges* samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen *ska* förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. *Valsedlarna ska dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla en upplysning om personvalets innebörd.*

För en registrerad grupp, ett parti eller en sammanslutning får *det* finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater.

15 §⁷

Vid röstning i vallokal lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. Väljaren lämnar valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till valförrättaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter lägger valförrättaren i väljarens närvaro in valkuvertet i ytterkuvertet och tillsluter det. Valförrättaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren *skall* legitimera sig. Den som inte gör det får inte rösta.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren *ska* legitimera sig *eller på annat sätt styrka sin identitet*. Den som inte gör det får inte rösta.

19 §⁸

Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som

Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som

⁶ Senaste lydelse 2004:538.

⁷ Senaste lydelse 2006:803.

⁸ Senaste lydelse 2006:803.

också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena *skall* ha fyllt 18 år. *Väljarens make eller barn får inte vara vittne.*

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket lägger väljaren in försändelsen i ett omslagskuvert och tillsluter detta. Därefter lämnas försändelsen för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

En väljare som på grund av *kroppsligt fel* inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita *biträde*.

också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena *ska* ha fyllt 18 år.

En väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita *någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.
 2. Ärenden som har inletts hos Sametinget före ikraftträdandet men ännu inte har avgjorts handläggs enligt äldre föreskrifter.
 3. Bestämmelsen i 2 kap. 3 e § tillämpas inte på förmåner som har intjänats före ikraftträdandet.

3 Ärendet och dess beredning

3.1 Sametingets organisation

Regeringen uppdrog genom beslut den 13 oktober 2016 (dnr Ku2016/02297/DISK) åt Ekonomistyrningsverket (ESV) att analysera Sametingets arbete med intern styrning och kontroll samt användningen av statliga medel. Vidare skulle ESV analysera förutsättningarna för Sametinget att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt utifrån gällande reglering samt hur verksamheten kan effektiviseras. Bakgrunden var bl.a. att Riksrevisionen lämnat en revisionsberättelse med reservation och framfört att Sametingets årsredovisning för 2015 inte var upprättad i enlighet med gällande regelverk, inte gav en rättvisande bild av det ekonomiska resultatet, finansiering och finansiella ställning samt att ledningen inte hade följt de föreskrifter som är tillämpliga för anslag och inkomster.

ESV har redovisat uppdraget i rapporten *Analys av Sametinget – Finansiering och intern styrning och kontroll* (ESV 2017:6). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapportens författningsförslag finns i *bilaga 2*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren finns tillgängliga i Kulturdepartementet (dnr Ku2017/00365/DISK).

ESV föreslår bl.a. att myndighetsförordningen (2007:515) i större utsträckning ska tillämpas för Sametinget. Styrelsen ska vara myndighetens ledning och kanslichefen ska vara myndighetens chef. Styrelsen ska ansvara för verksamheten, medan kanslichefen ska sköta den löpande förvaltningen. Vidare föreslås ett antal förändringar och förtydliganden vad gäller redovisningen. ESV:s förslag innebär ändringar i sametingslagen (1992:1433) och i förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget.

Regeringen behandlar i detta ärende de förslag i ESV:s rapport som kräver ändringar i sametingslagen. Förslaget om Sametingets organisation diskuterades vid möten med Sametingets styrelse bl.a. den 19 oktober 2017, den 14 november 2017, den 29 januari 2018, och den 13 april 2018.

Den 12 juni 2017 hölls det ett informationsmöte och fördes samtal om ESV:s rapport med företrädare för Sametingets politiska partier.

3.2 Ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget

I en skrivelse som kom in till regeringen i juni 2014 begärde Sametinget att förtroendevalda i Sametinget skulle ha rätt till tjänstepension. I maj 2017 ändrade Sametinget sin tidigare begäran på så sätt att den endast omfattar hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i Sametinget (dnr Ku2015/00067/DISK).

Regeringskansliet beslutade den 26 juni 2017 att ge en utredare i uppdrag att biträda Regeringskansliet (Kulturdepartementet) i arbetet med att utreda om det är lämpligt med en reglering i sametingslagen av ekonomiska förmåner, inklusive pension (Ku 2017:B).

Uppdraget redovisades i departementspromemorian *Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget* (Ds 2017:63). I promemorian föreslås att det i sametingslagen införs en särskild bestämmelse om att Sametinget har rätt att besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare i Sametinget. Promemorian innehåller också en redogörelse för praktiska förutsättningar och kostnader förknippade med en pensionslösning för förtroendevalda i Sametinget som fullgör uppdrag på heltid eller betydande del av heltid.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 3* och promemorians lagförslag i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren finns tillgängliga i Kulturdepartementet (dnr Ku2017/02702/DISK).

Förslaget om ekonomiska förmåner för förtroendevalda vid Sametinget diskuterades vid möten med Sametingets styrelse bl.a. den 19 oktober 2017 och den 13 april 2018.

3.3 Säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden

I en skrivelse som kom in till Kulturdepartementet den 28 september 2016 (dnr Ku2016/02110/DISK) föreslog Sametinget att lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting också skulle omfatta offentliga sammanträden i Sametinget.

Regeringskansliet beslutade den 29 augusti 2017 att ge en utredare i uppdrag att biträda Regeringskansliet (Kulturdepartementet) i arbetet med att utreda möjligheter att vidta säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets offentliga sammanträden (Ku 2017:C).

Uppdraget redovisades i departementspromemorian *Säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets sammanträden* (Ds 2017:65). I promemorian föreslås att bestämmelser om offentlighet vid Sametingets sammanträden ska tas in i sametingslagen. Vidare föreslås en särskild lag om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i Sametinget. Slutligen föreslås en komplettering i lagen (1980:578) om ordningsvakter.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 5* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 6*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren finns tillgängliga i Kulturdepartementet (dnr Ku2017/02694/DISK).

Förslaget om säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets sammanträden diskuterades vid möten med Sametingets styrelse bl.a. den 13 april 2018.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 31 maj 2018 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 10*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 11*. Lagrådet har föreslagit justering i två paragrafer. Regeringen har följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter kommenteras i avsnitten 6.2 och 9.3.2. Därutöver har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till lagrådsremissen.

Inom Regeringskansliet har departementspromemorian Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget (Ds 2017:34) utarbetats. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 7*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 8*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Kulturdepartementet (dnr Ku2017/01655/DISK).

Förslaget om nya bestämmelser om val till Sametinget diskuterades vid möten med Sametingets styrelse bl.a. den 19 oktober 2017 och den 13 april 2018.

4 Sametingets organisation

4.1 Bakgrund

Sametinget inrättades genom beslut av riksdagen 1992 (prop. 1992/93:32, bet. 1992/93:KU17, rskr. 1992/93:114). Propositionen byggde på betänkandet Samerätt och sameting (SOU 1989:41).

Bestämmelser om Sametinget finns i sametingslagen (1992:1433) och i förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget. Sametingets plenum har också beslutat om reglering av arbetet i sametingsordningen.

Sametinget är enligt 1 kap. 1 § sametingslagen en särskild myndighet med uppgift att främst bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Av 1 § sametingsordningen framgår att Sametinget är ett folkvalt samiskt parlament och att arbetet i Sametingets plenum regleras av sametingsordningen. Sametingets folkvalda organ är uppbyggt på samma sätt som en folkvald församling, dvs. det består av företrädare för grupper eller partier som fått sina mandat i ett val som är organiserat på samma sätt som riksdags- och kommunalvalen.

Sametinget är organiserat som en vald ledamotsförsamling om 31 ledamöter. För ledamöterna finns ersättare. Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Vidare finns en styrelse och ett antal nämnder, däribland en valnämnd. I 3 kap. sametingslagen finns bestämmelser om val till Sametinget. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

I propositionen Om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32), som låg till grund för Sametingets inrättande, uttalades att Sametinget fick ett drag av kollegial myndighet som exempelvis s.k. nämndmyndigheter eller myndigheter som organiseras som råd med ledamöterna som det egentliga beslutande organet (s. 43). Det framhölls vidare att en församling som Sametinget inte kunde vara samlad i den omfattning som krävdes för att den skulle kunna handlägga de löpande ärendena. Till sitt förfogande gavs därför Sametinget en styrelse som skulle sköta den löpande verksamheten (s. 63). Departementschefen uttalade också i lagstiftningsärendet att han var medveten om att lösningen var okonventionell när det

gäller en statlig myndighet. Den rymdes dock inom de legala ramarna (s. 35).

Sametingets uppgifter anges i 2 kap. 1 § sametingslagen, och styrelsens i 2 kap. 4 §. Det ligger inte några beslutsfunktioner direkt på styrelsen. Styrelse ska bereda, yttra sig, handha, verkställa och fullgöra uppdrag, bl.a. ska den handha den ekonomiska förvaltningen (2 kap. 4 § p. 2).

Alltsedan Sametinget inrättades har det också funnits en kanslichef. Detta framgår av förordningen med instruktion för Sametinget. Kanslichefens uppgifter framgår av 11–13 §§ i instruktionen, bl.a. ska kanslichefen ansvara för myndighetens verksamhet och se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt.

Oklarheter vad gällde organisationen medförde att regeringen år 2000 gav en särskild utredare i uppdrag att analysera Sametingets dåvarande organisation och överväga och lämna förslag till nödvändiga förändringar i såväl sametingslagen som myndighetens instruktion. Utredaren skulle bl.a. undersöka om det krävdes en tydligare skillnad än den rådande mellan Sametingets olika roller som folkvalt organ och statlig myndighet (dir. 2000:70).

Utredningen presenterade sina förslag i betänkandet Sametingets roll i det svenska folkstyret (SOU 2002:77). Utredningen framhöll att det sedan Sametingets tillkomst hade skett en dynamisk utveckling av samernas folkrättsliga ställning. Det var nu ostridigt att samerna har rätt till en kulturell autonomi och att detta förutsätter en viss grad av självstyre. Detta förändrade synsätt skulle enligt utredningens bedömning möjliggöra en omprövning av Sametingets ställning som myndighet under regeringen (s. 145). Utredningen påpekade vidare att det grundläggande problemet var Sametingets dubbla roller. Det hade till uppgift att driva den samiska politik som kommit till uttryck genom valet till Sametinget trots att det i sin egenskap av myndighet löd under regeringen. Utredningen fann det därför inte ändamålsenligt att Sametinget var en myndighet. Utredningen, som konstaterade att en ändring av samernas självstyrelse skulle kräva en grundlagsändring, föreslog bl.a. att frågan om Sametingets roll borde utredas närmare (s. 129–149).

Utredningens förslag behandlades i propositionen Ett ökat samiskt inflytande (prop. 2005/06:86). Även regeringen påpekade att Sametinget är ett folkvalt organ och en myndighet under regeringen, vilket innebär att det har dubbla roller (s. 27). Regeringen ansåg dock att utredningens förslag om att det borde utredas om Sametinget kunde vara ett organ för självstyre inte borde genomföras. Den samiska självbestämmanderätten borde i första hand ökas genom att Sametinget övertog nya myndighetsuppgifter som rör samiska förhållanden. Det fanns därmed inte anledning att utreda om Sametinget kunde vara ett organ för självstyre. Riksdagen anslöt sig till författningsförslagen i propositionen (bet. 2005/06:KU32, rskr. 2005/06:253). Genom bestämmelser i sametingslagen (2 kap. 1 §) och rennäringslagen (1971:237) överläts ett antal uppgifter som rör samiska förhållanden till Sametinget att besluta om.

I propositionen konstaterade regeringen också att det inom Sametinget förekommit en del interna problem och att en stor del av dessa hänförde sig till en otydlig ansvarsfördelning mellan styrelse och kanslichef (s. 65). Gränsdragningen mellan Sametingets politiska del och den myndighetsutövande delen utgjorde ett problem i verksamheten (s. 67). Vissa

Prop. 2017/18:287 förändringar genomfördes efter förslag i propositionen. Det skrevs bland annat in i sametingslagen (2 kap. 6 a §) att styrelsen var ansvarig för förvaltningen och myndighetsutövningen. I författningskommentaren anfördes att med förvaltningsfrågor avsågs frågor om den fortlöpande verksamheten (s. 80). Bestämmelsen hade en förebild i 3 kap. 13 § i den dåvarande kommunallagen (1991:900). Enligt den paragrafen skulle nämnderna besluta bl.a. i frågor som rörde förvaltningen.

När det gällde ett förslag från utredningen om att Sametingets samtliga uppgifter borde anges i lag konstaterade regeringen att så länge Sametinget var en förvaltningsmyndighet under regeringen, måste denna på vanligt sätt kunna styra förvaltningen genom föreskrifter, direktiv och budgetbeslut. Utredningens förslag i denna del borde därför inte genomföras (prop. 2005/06:86 s. 38).

Sametinget redovisade för budgetåret 2015 överskridanden och begärde ytterligare medel till såväl förvaltningsanslaget som ett av de sakanslag (anslag 1:22 *Främjande av rennäringen m.m., utg.omr.23*) som Sametinget disponerar. Vidare har Riksrevisionen vid sin årliga granskning avgett en revisionsberättelse med reservation för årsredovisningen 2015. Riksrevisionen framförde i fråga om årsredovisningen för 2015 att den inte var upprättad i enlighet med gällande regelverk, inte gav en rättvisande bild av det ekonomiska resultatet, finansiering och finansiella ställning samt att ledningen inte hade efterlevt de föreskrifter som är tillämpliga för användning av anslag och inkomster.

Det var mot den bakgrunden regeringen gav det uppdrag till Ekonomistyrningsverket (ESV) som framgår av avsnitt 3.1.

Riksrevisionen avgav även för 2016 en revisionsberättelse med reservation.

4.2 Den författningstekniska lösningen

Regeringens bedömning: Sametingets organisation ska framgå av sametingslagen och myndighetens instruktion.

Rapportens förslag: Överensstämmer inte med regeringens. Ekonomistyrningsverket (ESV) föreslår att myndighetsförordningens (2007:515) föreskrifter om styrelsemyndigheter ska vara direkt tillämpliga på Sametinget (ESV 2017:6).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till förslaget. *Sametinget* uttalar dock att viss försiktighet bör iakttas när Sametingets styrelseledamöter jämförs med styrelseledamöter i en vanlig styrelsemyndighet.

Skälen för regeringens förslag: Sametinget har, som flera gånger har framhållits, dubbla roller. Det är dels ett folkvalt organ, dels en myndighet under regeringen. När förslaget om inrättande av ett sameting lades fram anfördes som nämnts ovan att det fick ett drag av kollegial myndighet som exempelvis nämndmyndigheter eller myndigheter som organiseras som råd med ledamöterna som det egentliga beslutande organet (se avsnitt 4.1.).

Av det aktuella lagstiftningsärendet framgår dock att Sametingets struktur i grunden har den kommunala organisationen som förebild. I

jämförelse med den kommunala organisationen motsvarar Sametingets plenum kommunfullmäktige, vilket är det högsta beslutande organet. Liksom kommunfullmäktige utser Sametingets plenum en styrelse. Styrelsen ska i likhet med kommunstyrelsen bl.a. bereda ärenden, ansvara för den ekonomiska förvaltningen, verkställa Sametingets beslut och fullgöra de uppdrag som Sametinget lämnat (prop. 2005/06:86 s. 27). Det bör dock enligt regeringens mening observeras att det finns en viktig skillnad mellan de två olika strukturerna. I den kommunala organisationen är kommunstyrelsen en egen myndighet, vilket innebär att kommunfullmäktige, som är den beslutande församlingen, och kommunstyrelsen är två från varandra fristående organ som vart och ett fattar beslut i eget namn. Sametingets styrelse och nämnderna har i 2 kap. 6 a § sametingslagen pekats ut som beslutsfattare i ärenden som rör förvaltning och myndighetsutövning men de anses inte vara egna myndigheter. Sametinget är *en* myndighet. Såväl beslut i plenum som styrelsens och nämndernas beslut måste anses fattade av myndigheten Sametinget.

När Sametinget inrättades uttalade, som redovisats i föregående avsnitt, departementschefen att han var medveten om att det var en okonventionell lösning och att det var fråga om en myndighet med unik ställning. Han framhöll vidare att regeringen i en instruktion skulle kunna ge närmare föreskrifter men att en sådan instruktion givetvis fick ta hänsyn till den speciella ställning Sametinget intar som statlig förvaltningsmyndighet (prop. 1992/93:32 s. 45).

ESV:s förslag innebär, som regeringen uppfattar förslaget, ett fjärmande från detta synsätt. ESV föreslår att myndighetsförordningen ska göras direkt tillämplig på Sametinget. Sametinget ska vara en styrelsemyndighet med en styrelse med fullt ansvar och kanslichefen ska vara myndighetens chef.

Myndighetsförordningen gäller för förvaltningsmyndigheter under regeringen (1 § första stycket). I 1 § andra stycket föreskrivs att om en lag eller förordning innehåller bestämmelser som avviker från förordningen, gäller den bestämmelsen. I förordningen regleras tre olika ledningsformer: styrelsemyndighet, enrådighetsmyndighet och nämndmyndighet. Sametinget faller inte in under någon av dessa kategorier även om jämförelser gjordes med nämndmyndigheter vid införandet.

ESV:s förslag att Sametinget ska vara en sådan styrelsemyndighet som avses i myndighetsförordningen föreslås genomföras på så sätt att de bestämmelser i myndighetsförordningen som reglerar styrelsemyndigheter ska bli direkt tillämpliga på Sametinget. Styrelserna i styrelsemyndigheterna förordnas av regeringen och kan entledigas av regeringen om den skulle vilja ändra sammansättningen i styrelsen. Sametingets styrelse utses av plenum och regeringen kan inte påverka dess sammansättning.

Styrelsen i en styrelsemyndighet är också det högsta beslutande organet i myndigheten och den utgör myndighetens ledning. I Sametinget är plenum det högsta beslutande organet och styrelsen är närmast ett berednings- och verkställighetsorgan som arbetar på plenums uppdrag. Det skulle enligt regeringens mening strida mot den grundläggande tanken bakom Sametinget att anse att styrelsen ska vara myndighetens högsta beslutande organ och dess ledning. Plenum har också vissa begränsade möjligheter att avsätta en styrelse under pågående mandatperiod. Det måste också anses stridande mot grundläggande organisatoriska principer

Prop. 2017/18:287 att ett organ utser ett annat organ och att detta därefter blir överordnat det organ som utsett det.

Till detta kommer att det i propositionen som låg till grund för inrättandet av Sametinget framhölls att, för att få ett verkligt engagemang från den samiska befolkningen, myndigheten borde göras annorlunda än ett traditionellt statligt verk (prop. 1992/93:32 s. 35). Regeringen ser inte någon anledning att nu frångå det synsättet.

Det förslag som ESV har lagt fram går därför enligt regeringens mening inte att genomföra på det sätt som ESV föreslår. Myndighetsförordningens bestämmelser som reglerar styrelsemyndigheter bör alltså inte bli tillämpliga på Sametinget. Detta hindrar inte att ESV:s förslag till en ändrad fördelning av uppgifter mellan styrelsen och kanslichefen ändå i huvudsak kan genomföras genom att bestämmelser om detta tas in i sametingslagen och i instruktionen.

Huvuddragen av Sametingets organisation bör enligt regeringens mening alltjämt beslutas av riksdagen. I 2006 års lagstiftningsärende (se avsnitt 4.1) anfördes att regeringen måste kunna styra förvaltningen genom föreskrifter, direktiv och budgetbeslut. Detta bör gälla även fortsättningsvis. Liksom hittills bör därför mer avgränsade bestämmelser rörande bl.a. administration och ekonomi ges i instruktionen eller andra författningar på förordningsnivå.

4.3 Förordnande av ordförande och anställning av kanslichef

Regeringens förslag: Det ska av sametingslagen framgå att det vid Sametinget finns ett kansli som leds av en kanslichef och att kanslichefen anställs av styrelsen.

Regeringens bedömning: Det bör för närvarande inte genomföras någon ändring när det gäller förordnande av ordförande i Sametinget. Någon ändring av ordförandens titel bör inte göras.

Rapportens förslag: Överensstämmer inte med regeringens. Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) förslag innebär att regeringen inte längre ska förordna ordförande. ESV föreslår också att ordföranden ska benämnas talman (ESV 2017:6).

ESV föreslår vidare att kanslichefen, efter förslag av styrelsen, ska anställas av regeringen och vara Sametingets chef.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser, däribland *Sametinget*, *Sameskolstyrelsen*, *Statskontoret*, *Uppsala universitet* och partierna *Vuovdega/Skogssamerna*, *Guovssonásti* och *Sàmiid Riikkabellodat/Samelandspartiet* ställer sig bakom förslaget att regeringen inte längre ska förordna ordförande. *Institutet för språk och folkminnen* föreslår att benämningen ska vara rådsordförande och att Sametingets parlament ska benämnas Samerådet.

Ett antal remissinstanser, främst statliga myndigheter, är positiva till förslaget att regeringen ska anställa kanslichef. *Umeå universitet* är dock tveksamma till det eftersom Sametinget är ett folkvalt organ. Universitetet anser att andra hänsyn med fördel kan tas än när det gäller andra

myndigheter. *Sametinget* framhåller betydelsen av att tinget genom styrelsen ges ett långtgående inflytande vid valet av myndighetens chef. Att regeringen anställer myndighetens chef är svårförenligt med utövat av det samiska självbestämmandet. Problem kan uppstå om regeringen vill anställa en annan kanslichef än den styrelsen föreslagit. Med den nuvarande konstruktionen stöder *Sametinget* dock förslaget att myndighetens chef ska anställas av regeringen efter förslag från styrelsen. *Álbmut* avstyrker förslaget. Enligt partiet är det i linje med samiskt självbestämmande att utnämningmakten finns hos *Sametinget*. Även *Guovssonásti* och *Såmiid Riikkabellodat/Samelandspartiet* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Sametingets ordförande

Departementschefen anförde i lagstiftningsärendet om inrättandet av *Sametinget* som skäl för att regeringen, efter förslag av plenum, skulle förordna ordförande att ordföranden kom att inta samma ställning som ordföranden i råds- eller nämndmyndigheter. Regeringen måste ta någon av de valda ledamöterna men var inte formellt bunden av tingets förslag (prop. 1992/93:32 s. 62 och 63).

ESV har i sin rapport påpekat att *Sametingets* ordförande inte har de befogenheter som en myndighetschef vanligtvis har och att regeringens möjligheter till ansvarsutkrävande därför är små (s. 50). ESV har också framhållit att ansvarsutkrävande av de folkvalda ledamöterna sker i valet till *Sametinget*. Det finns därmed inget skäl för regeringen att utse någon funktion inom ett *Sameting* (s. 51). ESV föreslår att regeringen ska utse kanslichef i *Sametinget* och föreslår i konsekvens med detta också att regeringen inte längre ska förordna ordförande i plenum.

Eftersom regeringen, som framgår under följande rubrik, inte föreslår någon ändring vad gäller utseende av kanslichef lägger regeringen i detta sammanhang inte heller fram något förslag om att regeringen inte längre ska förordna ordförande i *Sametinget*. Samernas rätt till självstyre i interna frågor talar dock starkt för att det inte bör vara regeringen som förordnar ordförande, utan att detta bör ankomma på *Sametinget*. Förordnande av ordförande i *Sametinget* är en principiellt viktig fråga och ordföranden har en central funktion i *Sametingets* plenum. Det bör därför vara den framtida inriktningen att *Sametinget* ska förordna ordförande. Frågan behöver dock övervägas ytterligare. Regeringen avser att återkomma till frågan i lämpligt sammanhang.

Vad gäller frågan om namnbyte har ESV anført att det utöver ordföranden i *Sametingets* plenum också finns en ordförande i *Sametingets* styrelse. Det finns enligt ESV en risk för missförstånd om vem som representerar *Sametinget* när samma benämning, ordförande, används för både *Sametinget* och *Sametingets* styrelse. Risken minskar om *Sametinget*, när ledamöterna sammanträder till *Sameting* (plenum) i stället för en ordförande leds av t.ex. en talman, vilket ESV föreslår.

Som flera gånger nämnts har *Sametingets* struktur den kommunala organisationen som förebild. I såväl kommunfullmäktige som i nämnderna finns det en ordförande. Det har inte framkommit att detta i praktiken

Prop. 2017/18:287 föranleder några svårigheter. Regeringen anser att Sametingets ordförande även fortsatt bör benämnas ordförande.

Kanslichefen

Inom Sametinget finns som framgått tre olika organ: plenum, styrelsen och kanslichefen. Plenum är det högsta beslutande organet.

ESV har, som redovisats under avsnitt 4.2, med myndighetsförordningen som utgångspunkt föreslagit att styrelsen ska utgöra myndighetens ledning och att kanslichefen ska vara myndighetens chef. Regeringen kan, som framgått, inte ansluta sig till detta synsätt. Som framgår av de redovisade motivuttalandena gjordes vid inrättandet av Sametinget en jämförelse med nämndmyndigheter. I likhet med vad som ofta gäller för dessa, finns det hos Sametinget ett kansli och en kanslichef. Kanslichefen är dock i dessa fall inte myndighetschef utan, som framgår av benämningen, chef för kansliet. Kanslichefens uppgift i en nämndmyndighet är företrädesvis att ansvara för och leda den dagliga verksamheten.

Om kanslichefen skulle vara Sametingets chef skulle detta till att börja med kräva ett namnbyte. Regeringens avgörande skäl mot en sådan ändring är dock att om kanslichefen anses vara myndighetens chef, detta skulle innebära att denna också blir chef över plenum. Som *Umeå universitet* framhållit strider detta mot grundtanken med Sametinget. Det bör också påpekas att Sametingets kanslichef, till skillnad från en generaldirektör i en styrelsemyndighet, inte är ledamot av styrelsen. Kanslichefen i Sametinget är inte heller ledamot av plenum (se 7 § förordningen med instruktion för Sametinget). Det finns inte heller något krav på att kanslichefen ska anse sig vara same. Det kan komma att ifrågasättas av olika internationella övervakningsorgan rörande mänskliga rättigheter om chefen för det organ som ska företräda ett urfolk inte tillhör urfolket och är utsedd av regeringen.

En jämförelse kan också åter göras med den kommunala organisationen. Inte heller inom den är det tänkbart att en anställning som kommundirektör eller förvaltningschef också skulle inkludera ett chefskap över de förtroendevalda.

Regeringen anser därför att förslaget att kanslichefen ska vara myndighetschef inte bör genomföras. Detta hindrar dock inte att det ändå skulle kunna vara regeringen som anställer kanslichefen efter förslag av Sametinget. Det förekommer både att regeringen anställer kanslichef i en nämndmyndighet, t.ex. i Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, och att myndigheten själv – i praktiken nämnden – anställer sin egen kanslichef.

Utgångspunkten i rapportens förslag är att regeringen ska anställa kanslichef efter förslag av styrelsen. Det innebär i och för sig inte att regeringen är bunden av förslaget utan den kan förkasta det och utse någon annan. Även om en sådan situation sannolikt inte kommer att inträffa framstår det som stridande mot självstyrelsetanken att regeringen ska kunna utse en kanslichef som inte accepteras av Sametinget. Regeringen anser sammanfattningsvis att det även i fortsättningen bör vara Sametinget, genom styrelsen, som anställer kanslichef. En ny paragraf, 2 kap. 4 a §, bör införas i sametingslagen av vilken framgår att det vid Sametinget finns ett kansli som leds av en kanslichef och att denna anställs av styrelsen.

Regeringens förslag: Det ska av sametingslagen framgå att kanslichefen ska sköta den löpande verksamheten enligt de riktlinjer och direktiv som styrelsen beslutar.

Begreppet förvaltning ska ersättas med begreppet verksamhet i de bestämmelser i sametingslagen som reglerar styrelsens uppgifter, Sametingets möjlighet att tillsätta nämnder och styrelsens och nämndernas beslutsbefogenhet.

Regeringens bedömning: Plenum bör även fortsättningsvis vara Sametingets högsta beslutande organ. Plenum bör besluta arbetsordning medan styrelsen bör besluta verksamhetsplan.

Rapportens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens. Ekonomistyrningsverket (ESV) föreslår att styrelsen ska besluta arbetsordning för förvaltningen (ESV 2017:6).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till förslaget. *Statskontoret* anser dock att möjligheterna att utkräva ansvar av Sametinget behöver analyseras ytterligare. *Sametinget* ställer sig med viss reservation bakom ESV:s bedömning att det är mer ändamålsenligt att styrelsen ansvarar för verksamheten än att kanslichefen gör det. Ansvarsfördelningen skulle behöva förtydligas men detta är svårförenligt med förverkligandet av samernas rätt till självbestämmande. Sametinget påpekar vidare att det finns ett behov av att tydligare förklara och exemplifiera vad som avses med att ansvara för verksamheten respektive sköta den löpande förvaltningen i den mening som avses när det gäller en styrelsemyndighet. Sametinget anser vidare att det bör vara styrelsen som beslutar arbetsordning. Bestämmelsen i 14 § förordningen med instruktion för Sametinget om att Sametinget ska besluta en arbetsordning har av Sametinget inte uppfattats ha bäring på plenum eller plenums arbete. *Diskrimineringsombudsmannen* framhåller att förslagen behöver beredas vidare, inte minst utifrån samers rättigheter som urfolk. *Guovssonásti* anser att regeringen inte kan gå vidare med förslaget. Det är ett intrång i samernas självbestämmande att i instruktionen reglera arbetsfördelningen mellan styrelse och kansli. Förslaget att styrelsen ska besluta arbetsordning och verksamhetsplan avstyrks.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Terminologin

Som flera gånger framhållits har Sametinget den kommunala organisationen som förebild även om det finns klara skillnader.

När Samerättsutredningen lade fram sitt förslag gällde kommunallagen (1977:179). Enligt denna skulle förvaltning och verkställighet ankomma på styrelsen (1 kap. 4 §). Den ekonomiska förvaltningen handhades av styrelsen (4 kap.). När Sametinget inrättades hade kommunallagen (1991:900) trätt i kraft. Motsvarande bestämmelse fanns då i kommunallagen 6 kap. 1 §, där det sades att styrelsen skulle leda och samordna

Prop. 2017/18:287 förvaltningen av kommunens angelägenheter och 8 kap. innehöll bestämmelser om ekonomisk förvaltning. Även i kommunallagen (2017:725) anges att styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter (6 kap. 1 §) och 11 kap. handlar om ekonomisk förvaltning.

Vad gäller den statliga myndighetsorganisationen gällde vid tiden för Sametingets inrättande verksförordningen (1987:1100). I denna förekom inte begreppet förvaltning. Där användes begreppet verksamhet. Enligt t.ex. 4 § ansvarade myndighetens chef för myndighetens verksamhet. Detsamma gällde enligt verksförordningen (1995:1322) fränsett att chefen skulle se till att myndighetens organisation var utformad så att redovisningen, medelsförvaltningen och förvaltningen av vissa tillgångar samt myndighetens verksamhet kontrollerades på ett betryggande sätt (7 § 6).

I myndighetsförordningen (2007:515) förekommer inte begreppet förvaltning. Inte heller i de olika instruktionerna förekommer begreppet annat än undantagsvis och då i en begränsad betydelse, t.ex. fastighetsförvaltning. Det förekommer inte heller i Sametingets instruktion. I dessa sammanhang talas det om verksamheten.

Enligt 2 kap. 4 § första stycket 2 sametingslagen ska styrelsen handha den ekonomiska förvaltningen och enligt andra stycket kan Sametinget tillsätta ytterligare nämnder för beredning, förvaltning och verkställighet. Förklaringen till att begreppet förvaltning används här är sannolikt att förebilden var den kommunala organisationen.

Som tidigare nämnts (se avsnitt 4.1) infördes i 2006 års lagstiftningsärende en ny paragraf, 2 kap. 6 a §, enligt vilken styrelsen bl.a. ska besluta i frågor som rör förvaltningen. Det anfördes i motiven att med förvaltningsfrågor avsågs frågor om den löpande verksamheten, propositionen Ett ökat samiskt inflytande (prop. 2005/06:86 s. 80).

Den nuvarande terminologin leder dock enligt regeringens mening till vissa oklarheter. Enligt 2 kap. 4 § första stycket sametingslagen ska styrelsen sköta den löpande verksamheten. Enligt andra stycket 2 ska den handha den ekonomiska förvaltningen och enligt 2 kap. 6 a § ska den fatta beslut i frågor som rör förvaltningen, varmed avses frågor i den löpande verksamheten. Enligt 11 § förordningen med instruktion för Sametinget ansvarar kanslichefen för myndighetens verksamhet. Regleringen framstår som motstridig.

ESV föreslår i sin rapport att kanslichefen i egenskap av myndighetens chef bör sköta den löpande förvaltningen och att detta bör omfatta myndighetens arbetsgivarpolitik, medverkan i EU-arbete och annat internationellt samarbete samt allmänna uppgifter om verksamhetens utveckling och samarbete med myndigheter och andra (rapporten s. 49 och 50), dvs. närmast de uppgifter som framgår av 6–8 §§ myndighetsförordningen. ESV synes således ge begreppet förvaltning en mer begränsad innebörd än den som förekommer i andra sammanhang.

Regeringen konstaterar att användningen av begreppen förvaltning och verksamhet är inkonsekvent, vilket sannolikt bidrar till den oklara ansvarsfördelningen mellan styrelsen och kanslichefen. Det skapar risk för förvirring om olika begrepp används för företeelser som bara ibland är synonyma och om innebörden av ett begrepp inte alltid är densamma. Eftersom Sametinget, trots likheterna med den kommunala organisationen

vad gäller uppbyggnad, är en statlig myndighet ligger det enligt regeringens mening närmast till hands att ansluta till den terminologi som används vad gäller statliga myndigheter och således inte den som förekommer i kommunallagen. Begreppet förvaltning bör därför mönstras ut ur sametingslagen. Detta medför ändringar i 2 kap. 4, 5 och 6 a §§. Dessa ändringar behandlas närmare i författningskommentaren.

Fördelningen av uppgifter

Innebörden av ESV:s förslag är att styrelsen ska besluta arbetsordning och verksamhetsplan samt ansvara inför regeringen för verksamheten (3 och 4 §§ myndighetsförordningen) medan kanslichefen ska sköta den löpande förvaltningen. I ESV:s förslag genomförs detta genom att 3 och 4 samt 6–8 §§ myndighetsförordningen görs direkt tillämpliga på Sametinget.

Styrelsen i en traditionell styrelsemyndighet ansvarar inte för den löpande verksamheten. Det gör generaldirektören och de anställda i myndigheten. I likhet med ESV anser regeringen att Sametingets styrelse bör ansvara för verksamheten. Kanslichefen bör enligt direktiv och riktlinjer från styrelsen sköta den löpande verksamheten.

Regeringens förslag innebär att modellen för Sametingets verksamhet som förvaltningsmyndighet närmast blir den statliga styrelsemyndigheten och inte den kommunala nämnden. Plenum bör dock fortfarande vara det högsta beslutande organet, vilket begränsar de uppgifter som kan läggas direkt på styrelsen. Styrelsen, som är utsedd av plenum och alltså är ett underordnat organ till plenum, kan därför rimligen inte åläggas uppgifter som binder plenum. Plenum bör liksom i dag besluta arbetsordning eftersom en arbetsordning bl.a. innehåller handlingsregler för plenum. Att besluta en arbetsordning innebär formellt att besluta föreskrifter. Denna uppgift bör även fortsättningsvis ligga på plenum och inte vara delegerad till styrelsen. *Sametinget* har ifrågasatt om bestämmelsen i 14 § instruktionen om att Sametinget ska besluta en arbetsordning kan omfatta även plenum. Eftersom Sametinget, trots att det har flera roller, i sin helhet är *en* myndighet omfattar bestämmelsen enligt regeringens uppfattning även plenum. Det bör framhållas att det krävs ett bemyndigande för att en myndighet ska ha rätt att besluta föreskrifter. Plenum kan därför inte besluta föreskrifter utan ett bemyndigande. Att en myndighet har en arbetsordning torde vara en förutsättning för att den ska kunna utföra sina uppgifter på ett korrekt sätt. Regeringen anser därför att denna fråga inte behöver regleras särskilt i sametingslagen utan att den även fortsättningsvis kan regleras i instruktionen.

Enligt 2 kap. 1 § sametingslagen ska Sametinget bl.a. ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar den samiska kulturen. Plenum beslutar i dag handlingsprogram för språk, kultur, näring och rennäring. Dessa bör även fortsättningsvis kunna utgöra underlag för myndighetens verksamhetsplan. Denna bör som ESV föreslagit beslutas av styrelsen. Detta kan också regleras i instruktionen.

I 3 § myndighetsförordningen anges att myndighetens ledning ansvarar ”inför regeringen”. Förhållandena i Sametinget kan som redovisats flera gånger inte jämföras med dem i en styrelsemyndighet bl.a. därför att regeringen inte kan påverka styrelsens sammansättning. Att ett organ utsett av plenum skulle ansvara inför regeringen rymmer också mindre väl med

Prop. 2017/18:287 självstyrelsetanken och kan ifrågasättas utifrån Sveriges internationella åtaganden. Statskontoret har pekat på att styrelsen fortfarande ska utses av plenum, och därmed indirekt av det samiska folket samtidigt som styrelsen enligt förslaget ska ansvara för myndighetens verksamhet inför regeringen. Statskontoret utesluter inte att denna typ av delat ansvarsutkrävande kan orsaka problem för styrningen av Sametinget. Regeringen anser mot bakgrund av vad nu anförts att något krav på ansvar inför regeringen inte bör ställas upp. Givetvis måste styrelsen följa de regler som finns på området. Den är bunden av bl.a. de föreskrifter och andra anvisningar som gäller för budgetarbete, medelstilleddning och redovisning m.m., såsom budgetlagen (2011:203), anslagsförordningen (2011:223) och förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt regleringsbrev. En god hushållning med beviljade medel och en korrekt redovisning är en förutsättning för att Sametinget ska kunna anförtros uppgifter och beviljas medel för dessa.

Att styrelsen ska förse regeringen med det underlag den behöver och bestämmelser om styrning och kontroll regleras lämpligen i instruktionen.

ESV har i rapporten anført att plenum bör involveras i beslut om Sametingets övergripande ramar. ESV föreslår därför att Sametinget, när ledamöterna sammanträder i plenum, beslutar om prioriteringar av medel inom verksamhetens finansiering (s. 49). ESV har dock inte föreslagit någon ytterligare författningsreglering. Regeringen anser inte heller att detta behövs. Det är naturligt att plenum som högsta beslutande organ tar ställning till vilka prioriteringar som ska göras och till övergripande budgetfrågor. Därefter ankommer det på styrelsen att besluta om budget.

Eftersom huvuddragen av Sametingets organisation bör finnas i lag anser regeringen att det i 2 kap. 4 § sametingslagen ska anges att styrelsen ansvarar för Sametingets verksamhet. Den närmare regleringen kan göras i Sametingets instruktion. Uppräkningen i lagen av vad som ingår i styrelsens uppgifter bör då kunna tas bort. Det får i stället ankomma på plenum och styrelsen att ta ställning till vem som ska utföra dessa uppgifter.

I den nya 2 kap. 4 a § sametingslagen (se avsnitt 4.4) bör också anges att kanslichefen sköter den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar.

Sammanfattning

De nu föreslagna ändringarna kommer att innebära att ansvarsfördelningen mellan plenum, styrelse och kanslichef blir tydligare. Detta och de ytterligare förtydliganden som kommer att göras i instruktionen bör enligt regeringens uppfattning förbättra den interna styrningen och kontrollen i Sametinget och medföra att användningen av statliga medel bättre tillgodoser kraven i gällande föreskrifter och andra anvisningar.

Det måste dock framhållas att Sametingets komplexitet som folkvalt organ och myndighet under regeringen medför att särskilda hänsyn måste tas vad gäller samernas berättigade krav på självstyre i interna frågor samtidigt som de mer traditionella myndighetsuppgifter som Sametinget numera har ställer krav på sedvanlig myndighetsstyrning. Det är regeringens avsikt att i dialog med företrädare för samerna i lämplig form

4.5 Sametingets uppgifter

Regeringens bedömning: Någon förändring av Sametingets arbetsuppgifter bör inte genomföras i detta sammanhang.

Rapportens förslag: Överensstämmer inte med regeringens. Ekonomistyrningsverket (ESV) föreslår att Sametingets uppgift att fastställa mål och leda det samiska språkarbetet bör utvidgas så att Sametinget ska fastställa riktlinjer för arbetet med att verka för och främja en levande samisk kultur (ESV 2017:6).

Remissinstanserna: *Sametinget* stöder inte förslaget men är positiv till att förstärka Sametingets roll i frågor som rör det samiska språket och den samiska kulturen. *Statens kulturråd* ser positivt på förslaget. *Álbmut* föreslår att bestämmelsen fortsatt ska särreglera språket men utvidgas till att omfatta även kulturen. *Sámiid Riikkabellodat/Samelandspartiet* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: Vad som ingår i begreppet kultur diskuteras i olika sammanhang. Det behövs enligt regeringens mening en noggrannare analys av frågorna än den ESV haft möjlighet att göra för att utvidga eller ändra Sametingets nuvarande arbetsuppgifter. Regeringen anser att det av samlagslagen tydligt bör framgå att det till Sametingets uppgifter hör att fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet. Även frågan om hur omfattande styrningen i lagen bör vara och vad som ska ligga inom ramen för samernas självbestämmande är en fråga som behöver analyseras noga. Överväganden i sådana frågor bör ske i nära samarbete med samerna och deras organisationer. Sveriges internationella åtaganden måste också beaktas. Enligt regeringens mening bör någon ändring i samlagslagen vad gäller Sametingets arbetsuppgifter inte göras i detta sammanhang.

5 Ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget

Regeringens förslag: Sametingets plenum ska få besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare.

Regeringens bedömning: Det bör inte i detalj regleras vilka förmåner som kan komma i fråga eller förutsättningarna för förmånerna.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer i sak med regeringens (Ds 2017:63).

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som yttrat sig över förslaget tillstyrker eller har inte några synpunkter på det. *Ekonomistyrningsverket*, *Statens tjänstepensionsverk* och *Samelandspartiet/Sámiid*

Prop. 2017/18:287 *Riikkabellodat* har haft synpunkter på frågor som rör val av pensionslösning för Sametinget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det bör införas en bestämmelse om ekonomiska förmåner till de förtroendevalda i sametingslagen

Frågan om ekonomiska förmåner till Sametingets ledamöter har inte reglerats i sametingslagen (1992:1433) eller behandlats i dess förarbeten. Inte heller förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget innehåller några bestämmelser gällande ekonomiska förmåner för förtroendevalda. Sametinget har däremot beslutat om riktlinjer i fråga om resor och ersättningar för förtroendevalda i Sametinget.

Andra grupper av förtroendevalda har särskilda regleringar gällande förmåner. För riksdagsledamöterna finns t.ex. en särskild reglering av ersättningar i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter. För de förtroendevalda i kommuner finns en reglering om ekonomiska förmåner inklusive pension i 4 kap. 12–18 §§ kommunallagen (2017:725).

Sametingets verksamhet är i huvudsak anslagsfinansierad. Enligt regleringsbrevet för 2018 disponerar Sametinget ett förvaltningsanslag på drygt 52 miljoner kronor (utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslaget 3:1 *Sametinget*). Varken i regleringsbrevet för budgetåret 2018 avseende Sametinget eller i regleringsbrev för tidigare år finns någon inskränkning som innebär att förvaltningsanslaget inte får användas till ekonomiska förmåner åt de förtroendevalda. Av regleringsbrevet för 2018 framgår att ett villkor för förvaltningsanslaget är att det folkvalda organets kostnader, inklusive kostnader för arvoden, ska särredovisas i Sametingets årsredovisning.

Sametinget har också sedan det bildades beslutat om sådana förmåner genom riktlinjer i fråga om resor och ersättning för förtroendevalda i Sametinget, dock inte om pensioner. Det kan i sammanhanget noteras att Riksrevisionen aldrig haft några anmärkningar gällande Sametingets hantering av ekonomiska förmåner för deltagande i själva Sametinget. Riksrevisionen har dock framfört synpunkter när Sametinget beslutat om mötesersättningar till personer i andra organisationer än Sametinget (Riksrevisionens revisionsberättelse för Sametinget 2016).

Mot ovanstående bakgrund bedömer regeringen att det inte finns något hinder mot att Sametinget beslutar om ekonomiska förmåner utan något uttryckligt stöd i lag för detta.

Redan i dag står det således Sametinget fritt att besluta om ekonomiska villkor och förmåner för förtroendevalda. Vad särskilt gäller pension är även denna en ekonomisk förmån varför Sametinget redan i dagsläget skulle kunna besluta även om pension till förtroendevalda.

Sametinget har i en skrivelse anfört att de anser att det är otydligt vad de får göra inom ramen för anslaget (dnr Ku2015/00067/DISK). För att tydliggöra att Sametinget likt kommunala beslutande församlingar och riksdagen har rätt att besluta om ekonomiska förmåner för sina förtroendevalda anser regeringen att en bestämmelse om detta bör införas i sametingslagen. Genom att det införs en sådan reglering klargörs att Sametinget har rätt att besluta om pension till förtroendevalda.

Ett alternativ vore att ange att Sametinget får besluta om ersättningar. Det skulle anknyta till lagen om ersättning till riksdagens ledamöter. Med beaktande av att den lagen i sitt innehåll är mycket mer detaljerad än sametingslagen och utförligt redovisar vilka ersättningar som kan utgå bedöms detta uttryck dock passa språkligt mindre väl i en reglering som inte är lika detaljrik som riksdagens.

Utformningen av regleringen

Både kommunallagen och lagen om ersättning till riksdagens ledamöter innehåller relativt detaljerade bestämmelser om förmåner. För riksdagens del är själva utformningen av förmånerna reglerad i lag, medan det i kommunallagen anges vilka former av ersättningar som kan utges.

Som konstaterats ovan har Sametinget redan i dag möjlighet att besluta om ekonomiska förmåner. Det finns inget skäl för att i en bestämmelse begränsa denna rätt och på så sätt inskränka Sametingets beslutanderätt. En detaljerad reglering av ekonomiska förmåner skulle förta en viss del av Sametingets möjlighet att själv bestämma i interna frågor och att utforma närmare bestämmelser som är ändamålsenliga för den egna verksamheten. En bestämmelse rörande ekonomiska förmåner bör därför inte innehålla några detaljregleringar varken vad gäller vilka förmåner som kan komma i fråga eller nivån på förmåner. Dock bör det på motsvarande sätt som för förtroendevalda i kommuner anges att det ska vara fråga om skäliga ekonomiska förmåner (4 kap. 12–16 §§ kommunallagen). Det innebär dels att ersättningen inte kan bestämmas till ett alltför lågt belopp, dels att en övre gräns sätts för hur stora ersättningar som får betalas.

Vad särskilt gäller pensioner kan konstateras att Sametingets skrivelse med begäran om rätt att besluta om till pension för dess förtroendevalda avser hel- eller deltidisarvoderade (se avsnitt 3.2). I kommunallagen finns inga begränsningar gällande att kunna besluta om pension även för andra förtroendevalda. För att skapa en överensstämmelse med de kommunala bestämmelserna bör en bestämmelse inte peka ut vilka förtroendevalda i Sametinget som kan få rätt till pension. Genom att det överläts till Sametinget att besluta om pensionsvillkor blir förutsättningarna liknande dem som finns för andra förtroendevalda politiker. Riksdagen har i lag beslutat om pensionsvillkor för riksdagsledamöterna och de olika kommunerna beslutar om pensionsvillkor för sina förtroendevalda politiker. Eftersom det är Sametinget själva som ska välja pensionslösning kommer den frågan inte att beröras närmare i denna proposition. Sametinget kan dock få vägledning i frågan av den utredning som finns i promemorian *Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget* (Ds 2017:63).

De riktlinjer som Sametinget i dag har gällande förmåner är beslutade av Sametingets plenum. Detta överensstämmer väl med den kommunala regleringen där det är kommunfullmäktige som beslutar om riktlinjer gällande ersättningar. Det är också riksdagen som i lag beslutat om ersättningar till riksdagsledamöterna. I promemorians förslag anges att det är Sametinget som ska få besluta om ekonomiska förmåner. Även om det i promemorians förslag inte uttryckligen anges vilket organ som ska kunna besluta om förmåner framgår att avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att det är plenum ska ha denna beslutanderätt. Regeringen

Prop. 2017/18:287 anser att så bör vara fallet och att bestämmelsen jämfört med promemorians förslag ska förtydligas så att det framgår att det är Sametingets plenum som får besluta om ekonomiska förmåner.

För att en bestämmelse ska inkludera de olika former av förmåner som kan utgå bör just begreppet ekonomiska förmåner användas. Detta begrepp har ett brett betydelseområde. Begreppet ekonomisk förmån används i 4 kap. 12 och 18 §§ kommunallagen för att bl.a. beteckna pension, se propositionen En ny kommunallag (prop. 2016/17:171 s. 316). Att Sametinget kan besluta om pension för förtroendevalda behöver därför inte framgå särskilt. Andra slags ekonomiska förmåner än pension som kan utgå till de förtroendevalda kan avse bl.a. arvode och reseersättning.

En ny paragraf i sametingslagen

I promemorian föreslås att bestämmelsen om ekonomiska förmåner införs som en ny 2 kap. 3 b § sametingslagen. Enligt förslaget om nya bestämmelser om offentlighet vid Sametingets sammanträden i denna proposition, se avsnitt 6.1, införs dock tre nya paragrafer i sametingslagen, 2 kap. 3 a–3 c §§, och nuvarande 2 kap. 3 a § föreslås betecknas 3 d §. Regeringen föreslår att bestämmelsen om ekonomiska förmåner införs som en ny paragraf i sametingslagen. Med hänsyn till beteckningen på de nya paragraferna om offentlighet och med hänsyn till sametingslagens struktur föreslås att bestämmelsen om ekonomiska förmåner införs som en ny 2 kap. 3 e §.

6 Offentlighet vid Sametingets sammanträden

6.1 Sametingets sammanträden i plenum ska vara offentliga

Regeringens förslag: Sametingets sammanträden i plenum ska vara offentliga. Sametinget får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar. Vid en sådan överläggning får ledamöternas ersättare närvara, även när de inte tjänstgör.

Ordföranden leder sammanträdena och ansvarar för ordningen. Ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget, bl.a. *Sametinget*, *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Kammarrätten i Sundsvall* och *Polismyndigheten*, tillstyrker eller har inte några synpunkter på det.

Regler om offentlighet vid sammanträden i plenum

Plenums sammanträden hålls på olika orter i och utanför Sápmi. Det ska hållas minst tre plenum under varje kalenderår. Extra plenum kan dock förekomma. Sammanlagt hålls 12–13 sammanträden i plenum per mandatperiod. Sametinget har inte egna ändamålsenliga lokaler för sammanträde i plenum utan dessa upphandlas inför varje plenum.

I jämförelse med den kommunala organisationen motsvarar Sametingets plenum kommunfullmäktige, vilket är det högsta beslutande organet (se avsnitt 4.2). Enligt 5 kap. 42 § kommunallagen (2017:725) är kommunfullmäktiges och landstingsfullmäktiges sammanträden offentliga om inte fullmäktige beslutar att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar. Även sammanträden i riksdagens kammare är offentliga (4 kap. 9 § regeringsformen). Ett sådant sammanträde får dock hållas inom stängda dörrar om det krävs med hänsyn till rikets säkerhet eller i övrigt till förhållandet till en annan stat eller en mellanfolklig organisation (6 kap. 7 § andra stycket riksdagsordningen [2014:801]).

De olika partierna i Sametinget agerar på samma sätt som de politiska partierna i riksdagen, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige. Det finns därför ett starkt intresse av insyn i verksamheten, från det samiska folket, samiska företrädare och från andra, t.ex. media.

Frågan om offentlighet vid sammanträden i plenum tycks inte ha behandlats i anslutning till inrättandet av Sametinget. Sametinget har dock i sametingsordningen beslutat om offentlighet i enlighet med vad som gäller för kommunfullmäktiges sammanträden. Sammanträdena har ända sedan Sametinget inrättades varit offentliga.

Det framstår som lika naturligt att sammanträden i Sametingets plenum ska vara offentliga som att sammanträden i riksdagens, kommunfullmäktiges och landstingsfullmäktiges valda församlingar är det. I likhet med vad som gäller för kommunfullmäktige bör det dock finnas möjlighet att besluta om att överläggningen av ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar. Regeringen föreslår att en ny bestämmelse med sådant innehåll införs i sametingslagen.

Ordföranden leder sammanträdet

Enligt 5 kap. 43 § kommunallagen (2017:725) leder ordföranden kommunfullmäktiges sammanträden och ansvarar för ordningen vid sammanträdena. Ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Ordförandens ansvar för ordningen innefattar en rätt att ajournera sammanträdet för att få tid att återställa ordningen eller som yttersta åtgärd upplösa sammanträdet. Detsamma gäller enligt sametingsordningen för ordföranden för Sametingets plenum.

En bestämmelse motsvarande 5 kap. 43 § kommunallagen om ordförandens rätt att utvisa en person som uppträder störande m.m. bör tas in i sametingslagen eftersom det är fråga om en inskränkning i den rätt som skapats genom lagregleringen om offentlighet.

6.2 Styrelsens och nämndernas sammanträden ska hållas inom stängda dörrar om inte annat beslutas

Regeringens förslag: Styrelsens sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Efter medgivande från Sametingets plenum får styrelsen dock besluta att sammanträden ska vara offentliga. Sammanträdena ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden som rör myndighetsutövning eller där det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

Samma regler ska gälla för sammanträden i Sametingets nämnder.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att styrelsen får besluta att dess sammanträden ska vara offentliga om Sametinget medgett det (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget, bl.a. *Sametinget, Sveriges Kommuner och Landsting, Kammarrätten i Sundsvall* och *Polismyndigheten*, tillstyrker eller har inte några synpunkter på det.

Skälen för regeringens förslag: Liksom kommunfullmäktige utser Sametingets plenum en styrelse som ansvarar för verksamheten. Same-tingets styrelsens uppgifter kan jämföras med kommunstyrelsernas.

Enligt 6 kap. 25 § kommunallagen (2017:725) hålls en nämnds sammanträden inom stängda dörrar. Nämnden får dock besluta att dess sammanträden ska vara offentliga om fullmäktige har medgett det. En nämnds sammanträden ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden som avser myndighetsutövning eller i ärenden i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess hos nämnden.

Enligt riksdagsordningen ska utskotten och EU-nämnden sammanträda inom stängda dörrar. Ett utskott får dock besluta att ett sammanträde i den del det avser inhämtande av upplysningar eller överläggning i EU-frågor ska vara offentligt. EU-nämnden får besluta att ett sammanträde, eller del av ett sammanträde, ska vara offentligt.

Sametinget har beslutat om en ordning för sammanträden i styrelsen och de olika nämnderna som motsvarar den som gäller i kommunerna. I arbetsordningen för Sametingets styrelse och nämnder föreskrivs att sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Styrelsen eller nämnden får dock besluta att ett sammanträde eller del därav ska vara offentligt. Sammanträdena ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden som avser myndighetsutövning, eller i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelserna i både sametingsordningen och arbetsordningen för Sametingets styrelse och nämnder har således utformats på i huvudsak samma sätt som bestämmelserna i kommunallagen (2017:725).

Skälen för offentlighet vid sammanträden i styrelsen och nämnderna är inte särskilt starka. Av promemorian framgår att det är ovanligt att det beslutas att styrelsens och nämndernas sammanträden ska vara offentliga. Huvudregeln bör därför vara att styrelsens och nämndernas sammanträden hålls bakom stängda dörrar. Eftersom Sametinget har ansett att det bör finnas en möjlighet att besluta om offentlighet för sammanträden även i

styrelsen och nämnderna och eftersom detta överensstämmer med de kommunala förhållandena finns det dock skäl att reglera på detta sätt i lagen.

I lagrådsremissen föreslås att styrelsen eller en nämnd får besluta att dess sammanträden ska vara offentliga, om Sametinget har medgett det. Lagrådet anför att innebörden av förslaget så som det har utformats är att samtliga sammanträden antingen ska hållas inom stängda dörrar eller vara offentliga. Lagrådet anför vidare att lagtexten bör ändras så att det framgår att styrelsen eller nämnden kan besluta att endast ett eller några sammanträden ska vara offentliga, eftersom det är avsikten med förslaget.

Regeringen instämmer i Lagrådets bedömning och föreslår därför att det i bestämmelsen ska anges att styrelsen och nämnderna, efter medgivande från Sametingets plenum, får besluta att sammanträden ska vara offentliga.

Beträffande styrelsens och nämndernas sammanträden finns varken i kommunallagen eller i Sametingets arbetsordning någon bestämmelse om rätt för ordföranden att utvisa en person som uppträder störande m.m. Om det uppstår oroligheter vid ett styrelse- eller nämndsammanträde där beslut fattas om offentlighet torde det vara möjligt för styrelsen respektive nämnden att ändra detta beslut och i stället besluta att sammanträdet inte ska vara offentligt.

7 Sametinget bör få möjlighet att besluta om säkerhetskontroller

Regeringens förslag: Sametinget ska kunna fatta beslut om säkerhetskontroller vid sammanträden enligt samma ordning som gäller för sammanträden i kommuner och landsting.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget, bl.a. *Sametinget*, *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Kammarrätten i Sundsvall* och *Polismyndigheten*, tillstyrker eller har inte några synpunkter på det.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en reglering om säkerhetskontroll

Det kommer nästan alltid åhörare till Sametingets offentliga sammanträden. Förutom representanter från media handlar det om enskilda personer. Antalet besökare varierar oftast mellan 5 och 40 personer. Olika former av incidenter har förekommit vid sammanträden. Flera ledamöter har också fått hotsamtal. Vid flera tillfällen har sammanträden fått avbrytas på grund av störande demonstrationer.

För motsvarande sammanträden i kommuner och landsting finns lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting. Säkerhetskontroll får enligt lagen genomföras om det vid ett offentligt sammanträde finns anledning att befara att det kan

Prop. 2017/18:287 komma att förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Regeringen arbetar aktivt med att förebygga och hantera hot och hat mot bl.a. politiskt förtroendevalda. Inom ramen för detta arbete beslutade regeringen den 13 juli 2017 handlingsplanen Till det fria ordets försvar – Åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer (dnr Ku2017/01675/D). Vidare föreslås i departementspromemorian Brott mot förtroendevalda (Ds 2018:29) att det införs en särskild straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § brottsbalken för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon utövat ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun eller landsting, eller som begåtts mot en närstående till en sådan person på grund av förtroendeuppdraget.

Även Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) arbetar aktivt med att uppmärksamma hot och våld mot förtroendevalda. SKL har bl.a. gett ut en informationsskrift Hot och våld mot förtroendevalda. SKL arbetar också aktivt gentemot presidierna i denna fråga. Flera kommuner har upprättat handlingsplaner mot hot.

I samband med Sametingets sammanträden har det, som nämnts ovan, förekommit ett antal incidenter av samma karaktär som de som motiverade införandet av lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting. Detta gäller såväl sammanträden i plenum som offentliga sammanträden i styrelsen och nämnderna. Sametinget har i en skrivelse till Kulturdepartementet (dnr Ku2016/02110/DISK) anfört att de på samma sätt som kommuner och landsting ska ha möjlighet att besluta om säkerhetskontroll vid sådana sammanträden.

Det främsta skälet för att införa en möjlighet att besluta om säkerhetskontroll är att det är viktigt att slå vakt om de lokala demokratiska institutionernas möjligheter att fungera. En säkerhetskontroll bidrar till att offentliga sammanträden kan genomföras under trygga förhållanden.

Av SKL:s remissvar framgår att säkerhetskontroll med stöd av lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting verkar vara ovanligt, men förekommer i enstaka fall. Av promemorian framgår att någon kommun regelbundet genomför sådana kontroller. Ett stort antal kommuner har erfarenhet av hot m.m. och vissa har därför haft anledning att kontakta Polismyndigheten. Det förekommer också att polismän eller väktare är närvarande i sessionsalen under sammanträden. Det har alltså förekommit hot i samband med offentliga sammanträden i kommuner och landsting. Risken för att det ska förekomma våldsdåd i samband med sammanträdena verkar dock inte vara särskilt stor. Regeringen bedömer att risken för våldsdåd även vid Sametingets sammanträden allmänt sett får anses som låg.

Det vore dock enligt regeringens mening olämpligt att avvakta med att ge Sametinget denna möjlighet till säkerhetskontroll till dess att hotbilden har ökat i sådan grad att ytterligare allvarliga incidenter inträffar eller det endast är en tidsfråga innan det sker. Säkerhetskontroll är inte heller någon ny företeelse. Inom luftfarten är den väl etablerad. Även riksdagen, domstolarna, kommunerna och landstingen har rätt till det särskilda skydd som säkerhetskontroll kan ge. Det ter sig naturligt att Sametinget, såsom folkvalt organ, ges en motsvarande möjlighet till skydd. De nämnda institutionerna skiljer sig också från snart sagt varje annat beslutsorgan eftersom de i närvaro av allmänheten bereder och beslutar i sina ärenden.

Säkerhetshöjande åtgärder i form av säkerhetskontroll bör därför möjliggöras även för offentliga sammanträden i Sametinget. Den säkerhetskontroll som nu är aktuell är, förenklat uttryckt, avsedd att se till att sådana föremål som inte hör hemma i Sametingets sammanträdeslokaler inte förs in i dessa. Kontrollen är en av många möjliga åtgärder för att öka säkerheten.

Informationsfrihet och förbud mot kroppsliga ingrepp

Enligt 2 kap. 1 § första stycket 2 regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad informationsfrihet. Informationsfriheten enligt RF definieras som en frihet att inhämta och ta emot upplysningar samt att i övrigt ta del av andras yttranden.

Vidare är var och en gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. påtvingat kroppsligt ingrepp. Var och en är dessutom skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång (2 kap. 6 § första stycket RF).

Med kroppsvisitation avses enligt förarbetena till RF undersökning av en persons kläder eller av det som någon bär med sig, t.ex. en handväska (prop. 1975/76:209 s. 147).

Ett antal olika fri- och rättigheter, bl.a. de nu angivna, får under vissa förutsättningar begränsas genom lag (2 kap. 20 § RF). Sådana begränsningar får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 21 § RF). Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Denna s.k. proportionalitetsprincip innebär att varje begränsning som anses nödvändig, och som i övrigt uppfyller grundlagskraven för att vara tillåten, måste utformas på ett sådant sätt att den innebär ett så litet ingrepp i medborgarnas fri- och rättigheter som möjligt.

Informationsfriheten får begränsas med hänsyn bl.a. till rikets säkerhet, allmän ordning och säkerhet, enskilds anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. I övrigt får begränsningar ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det (2 kap. 23 § RF).

I den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), som gäller som svensk lag sedan 1995, regleras skyddet för informationsfriheten i artikel 10.1. Artikeln anger bl.a. att var och en har rätt till yttrandefrihet och att denna rätt även bl.a. innefattar frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentliga myndigheters inblandning.

Enligt artikel 8.1 i Europakonventionen ska var och en åtnjuta respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Bestämmelsen anses ge ett visst skydd mot sådana mindre allvarliga kränkningar av den fysiska integriteten som inte når upp till den nivå som förutsätts i artikel 3 om skydd mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling (Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 2015, s. 371).

Europakonventionen tillåter inskränkningar i de fri- och rättigheter som regleras i artikel 8 och 10. Inskränkningar kan göras genom lag om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till bl.a. statens

Prop. 2017/18:287 säkerhet, den allmänna säkerheten eller till förebyggande av oordning eller brott.

Proportionalitetsbedömning

En avvägning måste göras mellan å ena sidan rätten till informationsfrihet och förbudet mot kroppsliga ingrepp och å andra sidan möjligheten att kunna hålla offentliga sammanträden på ett säkert sätt. Regeringen vill framhålla att ett angrepp mot offentliga sammanträden kan innebära en större fara för medborgarnas fri- och rättigheter än det ingrepp som säkerhetskontroll innebär. Enligt regeringens mening väger därför säkerhetsaspekten i det här avseendet tyngre.

Intresset av att offentliga sammanträden för politiskt beslutsfattande upplevs som säkra och fredade från våld bör också framhållas. Det är vidare inte heller önskvärt om sammanträden som bör vara offentliga hålls inom stängda dörrar i avsaknad av möjlighet till säkerhetskontroll. Det är också angeläget att allmänheten ska kunna känna sig trygg när den utnyttjar sin rätt till informationsfrihet genom att bevista offentliga sammanträden.

En säkerhetskontroll med kroppsvisitation kan förhindra att personer som bevisar offentliga sammanträden har med sig knivar eller andra farliga föremål som kan innebära en allvarlig fara för någons liv eller hälsa, eller för omfattande förstörelse av egendom. Säkerhetskontroller innebär ingen begränsning av antalet åhörare eller deras rätt till anonymitet. Säkerhetskontroller är därmed det mest effektiva sättet att garantera säkerheten när byggnadstekniska hinder inte är möjliga eller tillräckliga. Som brottsförebyggande åtgärd har de ett klart försteg framför allmän kameraövervakning.

Med hänsyn till avvägningen mellan informationsfrihet och förbudet mot kroppsliga ingrepp å ena sidan och möjligheten att hålla offentliga sammanträden på ett tryggt sätt å andra sidan, föreslår regeringen att säkerhetskontroller endast bör komma i fråga när det finns en faktisk hotbild. De ska alltså inte användas rutinartat, utan vara en åtgärd som endast används i sådana situationer.

8 Möjligheten till säkerhetskontroll bör regleras i en särskild lag

Regeringens förslag: Bestämmelser om säkerhetskontroll ska tas in i en särskild lag som är uppbyggd på samma sätt som lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget, bl.a. *Sametinget, Sveriges Kommuner och Landsting, Kammarrätten i Sundsvall* och *Polismyndigheten*, tillstyrker eller har inte några synpunkter på det.

Skälen för regeringens förslag: En lagreglering av säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden kan ske på flera olika sätt. En möjlighet är att ta in bestämmelser som motsvarar de som finns i lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting i sametingslagen, som innehåller de grundläggande bestämmelserna om Sametingets organisation och uppgifter samt regler om val till Sametinget. Men detta skulle medföra att lagen tyngs med ett särskilt kapitel i en fråga som inte rör Sametingets verksamhet. Detta skulle enligt regeringen vara en mindre god ordning.

Det skulle också vara möjligt att införa en bestämmelse i sametingslagen om att lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting ska tillämpas också på Sametinget. En sådan lagstiftningsteknik anses dock mindre lämplig.

Ytterligare en möjlighet är att göra lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting tillämplig även på Sametinget. För en sådan lösning talar att den lagstiftning som gäller för kommuner och landsting lämpar sig väl också för Sametinget. Det finns inte anledning att införa några bestämmelser för Sametinget som avviker från den lagstiftningen. Vad som talar emot en gemensam lag är dock att lagen i sin nuvarande lydelse enbart tar sikte på kommunala förhållanden. Sametinget är som påpekats en statlig förvaltningsmyndighet.

Den lösning som regeringen anser mest lämplig är därför en särskild lag som enbart tar sikte på Sametinget. Den nya lagen kan utformas på samma sätt som lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

9 En ny lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden

9.1 Förutsättningar för säkerhetskontroll

Regeringens förslag: Säkerhetskontroll ska få genomföras vid inpassering till eller i de sammanträdeslokaler som disponeras för ett sammanträde som är offentligt enligt sametingslagen. Förutsättningen för att säkerhetskontroll ska få anordnas är att det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att begås brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Allmänt om den nya lagen

Som framgått ovan (avsnitt 7) finns en risk för våldsdåd vid offentliga sammanträden. För att förhindra sådana dåd vid Sametingets sammanträden finns därför behov av att kunna ha säkerhetskontroller i form av inpasseringskontroll med kroppsvisitation. Det finns dock inte belägg för att risken för attentat är stor. En lag om säkerhetskontroll måste därför enligt regeringens mening utformas på ett sådant sätt att beslut om säkerhetskontroll inte fattas slentrianmässigt, utan enbart när det finns en riskbedömning som visar på en hotbild till grund för beslutet. Detta är nödvändigt för att en sådan möjlighet ska vara förenlig med regeringsformens regler om informationsfrihet och skyddet mot kroppsvisitation (se vidare avsnitt 7). En avvägning måste också göras mellan å ena sidan intresset av att allmänheten enkelt och utan att ge avkall på rätten till anonymitet ska kunna ta del av de offentliga sammanträdena och å andra sidan intresset av att dessa tryggas från våldshandlingar och andra störningar.

Det är när det inom ett avgränsat område finns risk för brott som innebär en allvarlig fara för liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom som en säkerhetskontroll vid inpassering kan höja säkerheten. Sitt särskilda värde har kontrollen naturligtvis när risken inte kan hänföras till någon bestämd person utan har en mer allmän räckvidd. En säkerhetskontroll bör inte komma i fråga när det redan finns grund för andra tvångsmedel som kan undanröja risken. Om t.ex. någon eller några kända individer kan misstänkas ligga bakom en hotbild bör lagstiftningen enligt regeringens mening inte ge utrymme för att i förebyggande syfte låta alla besökare genomgå en säkerhetskontroll. Det torde då vara tillräckligt att rikta en polisiär insats mot de misstänkta.

Hotbils- och riskbedömning

Kravet på hotbils- och riskbedömning innan beslut om säkerhetskontroll fattas varierar på de områden där sådan kontroll är tillåten i dag. För beslut om säkerhetskontroll i domstol är kravet att kontrollen behövs för att begränsa risken att det i lokalerna begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. För beslut om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting krävs att det finns anledning att befara att sådana brott kan komma att begås. Vid säkerhetskontroll i riksdagens lokaler och i luftfarten finns inga krav på riskbedömning innan säkerhetskontroll genomförs.

Mot bakgrund av det som är känt om de hot som riktas mot förtroendevalda från bl.a. psykiskt sjuka personer, bör det vid riskbedömningen enligt regeringens mening inte ställas alltför höga krav på konkretisering av hoten. Samma resonemang kan gälla vid mera svepande terrorhot. Det framstår alltså inte som rimligt att det ska krävas att det finns ett överhängande hot för att fatta ett beslut om säkerhetskontroll. Det är för övrigt också en slutsats som dragits när möjligheterna att genomföra säkerhetskontroller i riksdagen och domstolarna utvidgats.

Regeringens bedömning görs även utifrån att en polisman redan har möjlighet att genomföra kroppsvisitation om det finns ett överhängande

hot mot ett offentligt sammanträde eller mot en deltagare vid ett sådant sammanträde. Dagens lagstiftning tillfredsställer med andra ord de skyddsbehov som finns i sådana situationer.

Om hotbilden är mindre överhängande och mer diffus till sin karaktär ger rådande lagstiftning emellertid inte samma möjligheter. I detta avseende gör sig samma behov gällande för Sametinget som de som gäller i riksdagen, i samband med säkerhetskontroll i domstol och säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

Det är dock rimligt att det, liksom i kommuner och landsting, ska finnas krav på riskbedömning vid beslut om säkerhetskontroll i Sametinget, något som inte gäller för riksdagen och luftfarten. Enligt regeringens mening ska det krävas att det finns anledning att befara att ett allvarligt brott kan komma att inträffa i samband med ett offentligt sammanträde innan beslut om säkerhetskontroll ska kunna fattas. Det innebär att det måste finnas någon form av indikation på risk, men att risknivån inte behöver vara lika hög som då en polisman i brottsförebyggande syfte genomför kroppsvisitation med stöd av 23 § andra stycket polislagen (1984:387).

Säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde

Regeringen anser att beslut om säkerhetskontroll tidsmässigt bör avgränsas till ett särskilt sammanträde, eftersom säkerhetskontroller för offentliga sammanträden endast bör komma i fråga när hotbilden bedöms uppgå till en viss lägsta risknivå. En sådan begränsning är i enlighet med den restriktivitet som regeringsformen betonar. En möjlighet att fatta beslut om säkerhetskontroll som ska gälla under viss tid riskerar att leda till att kontroller genomförs slentrianmässigt, utan en aktiv bedömning av säkerhetsriskerna. Till saken hör också att det kan gå ganska lång tid mellan sammanträdena i såväl Sametingets plenum som i styrelsen och nämnderna. Säkerhetsläget kan därför antas skifta mellan sammanträdena.

Sammanträden som ska omfattas

Det är viktigt att det framgår tydligt av lagen vilka sammanträden som omfattas. Möjligheten till säkerhetskontroll föreslås därför omfatta de offentliga sammanträden som hålls i plenum, styrelsen eller nämnderna. Oreglerade mötesformer som Sametinget kan ha i form av informationsmöten, remissmöten eller liknande bör däremot inte omfattas, även om de hålls med allmänheten närvarande.

Säkerhetskontroll vid inpassering

Av naturliga skäl kommer säkerhetskontroll främst att genomföras i samband med inpassering till sammanträdeslokalerna. Det kan dock inte uteslutas att någon som befinner sig i lokalerna undgått säkerhetskontroll. Även väskor och andra föremål i lokalerna kan behöva kontrolleras (se avsnitt 9.3.1). För att tydliggöra att säkerhetskontroll kan genomföras även i dessa situationer bör förslaget utformas så att det framgår att säkerhetskontroll kan genomföras även i lokalerna.

Regeringens förslag: Beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och ska utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. Beslutet ska fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet. Beslutet ska föregås av samråd med Polismyndigheten. I ett beslut om säkerhetskontroll ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om beslut om säkerhetskontroll

Beslut om säkerhetskontroll måste föregås av noggranna överväganden, bl.a. av om det skulle vara möjligt att minimera säkerhetsriskerna till en acceptabel nivå genom andra, mindre ingripande åtgärder. Det kan i sammanhanget också finnas anledning att överväga om den tilltänkta sammanträdeslokalen alls är lämplig. Är det exempelvis fråga om en tillfällig möteslokal – t.ex. en skolsal eller matsal belägen i gatuplan med fönster runt om – kan en säkerhetskontroll lätt framstå som mindre verkningsfull. I det fallet kan ökade insatser av bevakningspersonal såsom ordningsvakter vara ett alternativ.

Lokaler som kan omfattas

Sametingets offentliga sammanträden äger rum i skilda typer av lokaler. Det kan vara fråga om allt från äldre byggnader till nybyggda anläggningar, som skolor, hembygdsgårdar eller konferensanläggningar. Det kan förekomma att åhörarna inte vistas i själva sammanträdeslokalen. Vid vissa arrangemang kan åhörarskaran komma att, åtminstone delvis, hänvisas till andra utrymmen där de får följa sammanträdet, antingen bakom glasrutor eller via storbildsskärmar och högtalare. När sådana utrymmen ligger i nära anslutning till sammanträdeslokalen kan det vara naturligt att också dessa åhörare ska genomgå säkerhetskontroll.

Ibland kan byggnaden vara utformad på ett sådant sätt att säkerhetskontrollen med fördel bör placeras i utrymmen en bit ifrån sammanträdeslokalen, exempelvis i en foajé eller i byggnadens entré. Säkerhetskontrollen kan därför, på grund av förhållandena i den aktuella byggnaden, behöva omfatta andra utrymmen än sammanträdeslokalen och dess entré. Det ska dock framhållas att en säkerhetskontroll inte får innebära en inskränkning av den rätt att ta del av allmänna handlingar som följer av tryckfrihetsförordningen. I praktiken innebär detta att när en säkerhetskontroll beslutas i en byggnad dit allmänheten också vänder sig för att ta del av allmänna handlingar, måste Sametinget se till att kontrollen inte arrangeras på ett sätt som försvårar för den som kommit dit för att ta del av allmänna handlingar.

Ett beslut om säkerhetskontroll bör fattas av företrädare för Sametinget och inte av Polismyndigheten, vilket är i enlighet med den ordning som gäller för riksdagen, domstolarna, kommunerna och landstingen.

Regeringen anser att varje ordförande bör ha rätt att besluta om säkerhetskontroll vid respektive sammanträde. Detta är lämpligt och tillämpningen förväntas ändå bli enhetlig eftersom att samråd ska ske med Polismyndigheten innan säkerhetskontroll beslutas. Det ligger i sakens natur att beslutsfattarna noga beaktar de hotbilds- och riskbedömningar som polisen gör. Utöver att Sametinget får del av den kunskap som polisen har i frågan, undviks genom ett samråd att Sametinget slentrianmässigt beslutar om en säkerhetskontroll utan att det finns en sådan hotbild som lagen ska skydda mot. Vid skilda uppfattningar är det dock sammanträdet ordförande som slutligt avgör när och var säkerhetskontroll ska ske.

Som föreslås i avsnitt 9.3.3 kommer Polismyndigheten att få det yttersta ansvaret för att leda kontrollen. En obligatorisk samrådsfunktion är också betydelsefull för att säkerställa att Polismyndigheten har kännedom om de hotbilder som finns och ges förutsättningar att bedöma hur kontrollen ska genomföras.

Dokumentation

De lokaler som kan komma i fråga för säkerhetskontroll kan skilja sig betydligt från varandra. Ett beslut om säkerhetskontroll bör därför inte bara innehålla en uppgift om vilket sammanträde som beslutet avser utan även vilka lokaler som omfattas av beslutet. Fördelen med ordningen är att det kan bidra till att fästa uppmärksamhet på frågan om sammanträdeslokalen alls är lämplig för mötet och om några förändringar kan behövas.

Uppgifterna om beslutets räckvidd är också viktiga för den enskilde, eftersom en vägran att genomgå säkerhetskontroll föreslås leda till ett tillfälligt tillträdesförbud för personen och att han eller hon avvisas eller avlägsnas (se avsnitt 9.3.6). För besökare till sammanträdet och den personal som ska utföra kontrollen är det således viktigt att gränserna för kontrollen tydligt framgår.

Även om ett beslut om säkerhetskontroll enligt förslaget inte ska kunna överklagas (avsnitt 9.4), finns det mot denna bakgrund skäl för att beslutet ska fattas skriftligt. Det kan dock tänkas att det kan uppstå situationer när beslutet, efter det obligatoriska samrådet, fattas med kort varsel före sammanträdet. För att lagstiftningen inte ska hindra att sammanträden hålls även under sådana omständigheter, bör därför inte finnas något absolut krav på att besluten ska vara skriftliga. Det skulle då räcka med att upplysningar om säkerhetskontrollen anslås i anslutning till sammanträdeslokalerna under förutsättning att beslutet om säkerhetskontroll dokumenteras skriftligt på annat sätt så fort det är möjligt.

9.3 Kontrollens utformning och omfattning

9.3.1 Allmänt om kontrollen

Regeringens förslag: Kontrollen ska få omfatta kroppsvisitation och undersökning av väskor, paket m.m. i syfte att leta efter vapen och andra farliga föremål som är ägnade att komma till användning vid vissa brott mot person eller egendom. Som huvudregel ska kroppsvisitationen utföras med hjälp av metalldetektor eller liknande anordning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Såsom regeringen tidigare bedömt (avsnitt 7) är det en säkerhetskontroll som, när andra mindre ingripande åtgärder är uttömda, är den mest effektiva åtgärden för att förhindra angrepp med knivar och andra liknande föremål som kan innebära en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller egendom eller för omfattande förstörelse av egendom, i samband med offentliga sammanträden i Sametinget.

För att hindra att sådana föremål förs in till sammanträdet och kommer till användning vid brott bör kontrollen få utföras genom kroppsvisitation och undersökning av väskor, paket m.m. De ingrepp i de grundlagskyddade fri- och rättigheterna som detta innebär kräver att möjligheten att genomföra en säkerhetskontroll utformas så att ingreppen blir så små som möjligt. Huvudregeln ska därför vara att den kroppsvisitation som ska ske vid kontrollen utförs med hjälp av metalldetektorer eller liknande anordningar såsom exempelvis röntgenutrustning för väskor.

Sådan kontroll är effektiv samtidigt som den innebär ett relativt litet ingrepp i den personliga integriteten. Det är också den lösning som valts i samband med säkerhetskontroller i riksdagens lokaler, i domstol och vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting. I de fall en kroppsvisitation inte kan utföras eller avslutas med hjälp av teknisk utrustning ska en manuell visitation göras (se avsnitt 9.3.4).

I de situationer där den föreslagna lagstiftningen är avsedd att tillämpas bör enligt regeringens mening kunna befaras att föremål som kan användas vid brott, t.ex. en hammare, också är ägnade att komma till användning vid brott. Att föremål ska vara ägnade att komma till användning vid brott överensstämmer också med vad som gäller i de närliggande lagstiftningarna på området.

Som framgår av avsnitt 9.1 är det viktigt att i så stor utsträckning som möjligt garantera att personer anonymt ska kunna besöka ett sammanträde. Det är också viktigt att säkerställa att säkerhetskontrollen inte kommer i konflikt med anonymitetsskyddet för källor. De som utför kontrollen får inte ta del av handlingar, akter eller liknande som påträffas vid kontrollen. En säkerhetskontroll där man letar efter föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom bör enligt regeringens bedömning därför inte komma i konflikt med anonymitetsskyddet. För att säkert utesluta en sådan konflikt bör det dock vara möjligt

att undanta t.ex. enskilda journalister från kontroll. Möjligheter till undantag behandlas nedan (avsnitt 9.3.2).

9.3.2 Personer som får kontrolleras

Regeringens förslag: En säkerhetskontroll ska få omfatta besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll. Kontrollen ska dock inte omfatta ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av ett särskilt uppdrag från Sametinget närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet ska få undanta även andra personer från kontrollen. Identiteten ska få kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att även den som närvarar vid sammanträdet på grund av lag ska undantas från säkerhetskontrollen. I promemorian framgick inte att det särskilda uppdraget ska komma från Sametinget. Promemorians förslag har också en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Avgörande för vilka som ska omfattas av säkerhetskontrollen bör vara om personen i fråga har någon uppgift vid det aktuella sammanträdet. Endast den som medverkar vid sammanträdet i egenskap av ledamot eller ersättare eller som annars gets ett särskilt uppdrag vid sammanträdet bör undantas från kontrollen. Särskilt inbjudna gäster, andra politiker eller tjänstemän som ska delta i sammanträdet bör anses ha ett särskilt uppdrag.

Lagrådet har anfört att det bör komma till uttryck i lagtexten att det ska vara fråga om ett särskilt uppdrag från Sametinget. Regeringen föreslår att lagtexten förtydligas i enlighet med detta.

Lagstiftningen måste därutöver ge utrymme för en flexibel tillämpning och därför även erbjuda en ordning för att fler personer ska kunna undantas från kontrollerna. Det skulle här kunna handla om journalister med särskild ackreditering m.fl. Eftersom utgångspunkten är att säkerhetskontroll ska användas i så liten utsträckning som möjligt bör utrymmet för att kunna medge undantag vara tämligen stort. Enligt regeringens mening bör det i lagen därför inte krävas särskilda skäl för att undanta någon från kontroll.

Eftersom det enligt förslaget är sammanträdets ordförande som ska besluta om säkerhetskontroll, bör även beslut om undantag fattas av denne. Ordföranden ansvarar för ordningen vid sammanträdet och bör därför inte kunna delegera rätten att medge undantag. För att inte detta ska leda till praktiska problem, bör en lämplig ordning vara att ordföranden i förväg tar ställning till vilka personer som ska undantas från kontrollen.

För att kunna fastställa vilka som ska undantas från säkerhetskontrollen måste det vara möjligt att kontrollera dessa personers identitet. Visserligen anses offentlighetsprincipen tillsammans med den grundlagsskyddade

Prop. 2017/18:287 informationsfriheten innebära en rätt för alla att närvara vid offentliga sammanträden utan att behöva genomgå identitetskontroll, uppge sitt namn eller förklara varför han eller hon önskar närvara. De personer som kommer att omfattas av identitetskontrollen är emellertid i huvudsak sådana som har offentliga befattningar eller särskilda funktioner under sammanträdet. Enligt regeringens mening är det därför godtagbart att de som uppger sig vara undantagna från säkerhetskontroll vid behov i stället måste underkasta sig kontroll av sin identitet. Den valda regleringen kommer med andra ord inte att påverka allmänhetens rätt att anonymt närvara vid ett sammanträde.

9.3.3 Kontrollens bemanning

Regeringens förslag: En säkerhetskontroll ska genomföras av en polisman eller av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Kontrollerna bör bemannas av ordningsvakter men ledningen bör ytterst ligga på en polisman, vars direktiv ordningsvakter är skyldiga att följa (jfr 6 § lagen [1980:578] om ordningsvakter). Ordningen följer den som gäller för säkerhetskontroll i domstol och vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting, dvs. att säkerhetskontroll ska genomföras av en polisman, men att Polismyndigheten ska kunna besluta att kontrollen ska genomföras av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

Det är Polismyndighetens ansvar att från fall till fall närmare besluta hur dess ledning ska utövas, om uppgiften förutsätter att det finns en polisman på plats eller om ledningen kan skötas på något annat sätt. Med denna lösning tillfredsställs kravet på att Polismyndigheten har uppsikt över verksamheten samtidigt som Polismyndighetens resurser kan användas på ett effektivt sätt.

Även om säkerhetskontroller innebär ett visst rutinmässigt förfarande och kan anses vara av enklare beskaffenhet, ställs det stora krav på utbildning, erfarenhet och kompetens hos de personer som utför kontrollerna. Med tanke på uppdragets karaktär och de befogenheter som krävs för det är regeringens bedömning att endast polismän eller ordningsvakter bör komma i fråga.

9.3.4 Kroppsvisitation

Regeringens förslag: Manuell kroppsvisitation ska endast få ske om det finns särskilda skäl för åtgärden och ska i så fall utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för uppgiften. Kroppsvisitation av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro. Kroppsvisitation ska få utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte sker med

metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig.

Prop. 2017/18:287

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Vid tillkomsten av lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting har man använt legaldefinitionen av begreppet kroppsvisitation i 28 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken. Regeringen anser att den definitionen av kroppsvisitation är lämplig att använda även i den nu föreslagna lagen. Definitionen innebär att kroppsvisitation, förutom föremål som någon bär på sig, även omfattar föremål som någon har med sig.

I de fall en visitation inte kan genomföras eller slutföras med hjälp av en metalldetektor eller en liknande anordning måste en manuell kroppsvisitation kunna ske. En manuell visitation är dock ett större ingrepp i den personliga integriteten hos den som kontrolleras än en visitation som sker med hjälp av teknisk utrustning. Enligt regeringens mening bör det därför krävas särskilda skäl för manuell kroppsvisitation. Endast polismän och ordningsvakter med särskild utbildning ska få utföra manuell kroppsvisitation.

Kroppsvisitation ska få utföras eller bevitnas bara av någon av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte sker med metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig. Detta är i enlighet med vad som gäller vid säkerhetskontroll i domstol och vid säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

Enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken får undersökningen av föremål genomföras av en person av annat kön. Bestämmelsen i rättegångsbalken infördes i samband med att legaldefinitionen av kroppsvisitation utvidgades till att omfatta föremål någon har med sig. Regeringen ser inte att det finns skäl för att i det aktuella lagstiftningsärendet avvika från vad som i detta avseende är möjligt enligt rättegångsbalken. Regeringen föreslår därför att både undersökning av föremål och bevitnande av den inte ska omfattas av kravet på visst kön hos den som utför undersökningen.

Sammanträdeslokalerna som Sametinget använder sig av för offentliga sammanträden skiljer sig väsentligt från varandra i fråga om storlek och utformning. Lokalerna är inte heller alltid permanent iordningställda för dessa sammanträden. De rum eller utrymmen som är tillgängliga för kroppsvisitation av mera väsentlig omfattning kommer därför att skilja sig åt betydligt. Enligt regeringens mening bör lagen därför ge möjlighet att i avsaknad av fasta eller enskilda rum för kroppsvisitation utföra sådan även i tillfälligt ordnade utrymmen. För att inte ge avkall på skyddet för den enskildes integritet är det dock viktigt att utrymmet är avskilt.

9.3.5 Hantering av föremål

Regeringens förslag: Om man vid en säkerhetskontroll påträffar föremål som kan komma till användning vid brott ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, såvida inte föremålet tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Om det inte finns någon känd innehavare till ett påträffat föremål ska det få omhändertas. Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits ska förvaras på ett betryggande sätt. Om det begärs ska ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring utfärdas. Föremålet ska återlämnas till den som har lämnat det till förvaring när denne lämnar lokalerna.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Vid säkerhetskontroller i riksdagen, i domstol och i kommuner och landsting gäller att den som har med sig ett farligt föremål ska uppmanas att lämna ifrån sig föremålet för förvaring, om inte föremålet kan tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Den som har lämnat föremål till förvaring har, om han eller hon begär det, rätt till ett bevis om att det har skett.

Samma ordning bör gälla också för de aktuella säkerhetskontrollerna. I anslutning till en säkerhetskontroll behöver det därför finnas förvaringsmöjligheter som står under uppsikt av kontrollpersonalen. Ett föremål ska återlämnas när den som lämnat det till förvaring lämnar lokalerna.

Utöver de föremål som någon bär på sig eller har med sig och som därmed omfattas av begreppet kroppsvisitation kan det förekomma att väskor m.m. saknar innehavare. Dessa kan innehålla farliga föremål som behöver omhändertas, vilket den föreslagna lagen bör möjliggöra.

9.3.6 Avvisning och avlägsnande

Regeringens förslag: Besökare som vägrar att genomgå beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka att de är behöriga att ändå vistas i sammanträdeslokalen ska få nekas tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll och avvisas eller avlägsnas från dessa. Samma åtgärder ska få vidtas mot den som inte följer en uppmaning att lämna föremål ifrån sig för förvaring.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens men har en något annan språklig utformning (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Det är frivilligt att gå igenom en säkerhetskontroll, men den som väljer att inte göra det får ta konsekvenserna av sitt val och t.ex. avstå från att närvara vid ett sammanträde. Normalt får den som vägrar att gå igenom en säkerhetskontroll anses själv ha valt att inte närvara (se Lagrådets yttrande i prop. 2000/01:32 s. 89).

Den som vägrar att genomgå en beslutad säkerhetskontroll och inte kan visa att han eller hon är behörig att ändå vistas i de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll eller inte följer en uppmaning om att lämna ifrån sig föremål för förvaring kan komma att misstänkas för brott mot vilket en polisman kan ingripa (se Riksdagens förvaltningskontors förslag om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare, förs. 1987/88:9 s. 28). I första hand bör följden ändå vara att personen inte ges tillträde till sammanträdeslokalen och uppmanas att lämna lokalerna, eventuellt i sällskap med en polisman eller ordningsvakt. Den som inte följer uppmaningen ska, i enlighet med vad som gäller i övrig lagstiftning på området, kunna avlägsnas med tvång.

9.4 Överklagande

Regeringens förslag: Beslut som rör säkerhetskontroll ska inte kunna överklagas.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Beslut som fattas av ordföranden i fråga om ordningen vid sammanträden kan i sig inte överklagas. Inte heller kan beslut om säkerhetskontroll på riksdagens, domstolarnas, kommunernas och landstingens område överklagas. Regeringen anser inte att det finns anledning att göra en annan bedömning i detta ärende. Beslut om säkerhetskontroll ska alltså inte kunna överklagas.

10 Ordningsvakt får tjänstgöra vid säkerhetskontroll i Sametinget

Regeringens förslag: Lagen om ordningsvakter kompletteras så att det av lagen framgår att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroller i Sametinget.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (Ds 2017:65).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget, bl.a. *Sametinget*, *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Kammarrätten i Sundsvall* och *Polismyndigheten*, tillstyrker eller har inte några synpunkter på det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 § lagen (1980:578) om ordningsvakter får en person som inte är anställd som polisman förordnas att som ordningsvakt medverka till att upprätthålla allmän ordning.

Vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting får säkerhetskontroller efter Polismyndighetens förordnande genomföras av en

Prop. 2017/18:287 ordningsvakt under ledning av en polisman (5 § lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting). Enligt 2 b § får ordningsvakter förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting. Samma regler bör gälla för Sametinget. Lagen om ordningsvakter bör därför kompletteras så att det även där framgår att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroller i Sametinget.

11 Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget

11.1 Kravet på svenskt medborgarskap tas bort för valbarhet till Sametinget

Regeringens förslag: Kravet i sametingslagen på svenskt medborgarskap för att vara valbar till Sametinget tas bort.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (Ds 2017:34).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Stockholms universitet* påtalar att FN:s deklaration om urfolks rättigheter från 2007 anger att urfolk själva bör ha rätt att definiera vem som tillhör det egna folket, dvs. frågan om medlemskap i gemenskapen, och att det därför är viktigt att förslaget, som berör rätten att rösta till och att vara valbar till Sametinget, är väl förankrat i Sametinget. Universitetet anser att det utan tvekan är positivt för demokratin att förslaget innebär att möjligheter till demokratiskt deltagande bland röstberättigade samer utökas.

Skälen för regeringens förslag: Av 4 kap. 3 § kommunallagen (2017:725) framgår att valbar till fullmäktige är den som har rösträtt enligt 1 kap. 7 och 8 §§ samma lag. Rösträtt vid val av kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och är svensk medborgare eller annan unionsmedborgare, är medborgare i Island eller Norge, eller varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före valdagen. Rösträtt har också en unionsmedborgare som är bosatt i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där. Rösträtt vid val till landstingsfullmäktige har den som är röstberättigad vid val till kommunfullmäktige i en kommun inom landstinget. Den tidigare kommunallagen (1991:900) upphävdes den 1 januari 2018 då den nya kommunallagen (2017:725) trädde i kraft. Liksom vad som tidigare gällde enligt 4 kap. 2, 3 och 5 §§ kommunallagen (1991:900) är i den nya kommunallagen (2017:725) villkoren för rätten att rösta nära anknytta till villkoret för valbarhet vid bl.a. val till landstings- och kommunfullmäktige.

I sammanhanget kan även noteras att sedan 1992 har omfattningen av krav på svenskt medborgarskap för statliga anställningar och uppdrag

minskat. Genom 2010 års grundlagsändringar (prop. 2009/10:80 s. 236 f., bet. 2009/10:KU19, rskr. 2009/10:304, bet. 2010/11:KU4, rskr. 2010/11:21) togs i regeringsformens (RF) bestämmelser bort kravet på svenskt medborgarskap för vissa uppdrag och andra statliga anställningar än ordinarie domare, Justitiekansler, riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna. I övrigt får krav på svenskt medborgarskap för behörighet att utöva rättskipningsuppgifter eller inneha en anställning eller utöva ett uppdrag hos staten eller en kommun uppställas endast i lag eller enligt förutsättningar som anges i lag (11 kap. 11 § och 12 kap. 6 § RF). Regeringen anförde i förarbetena till de aktuella grundlagsändringarna att kravet på svenskt medborgarskap gradvis hade tagits bort ur lagstiftningen. Utvecklingen hade gått i riktning mot att begränsa de rättsliga skillnaderna mellan de som är svenska medborgare och den övriga befolkningen. I stället för medborgarskapet hade bosättningen fått en ökad betydelse för lika rättigheter och skyldigheter (prop. 2009/10:80 s. 236 f.).

I 1992 års proposition om inrättande av Sametinget anförde regeringen att de valda ledamöterna i Sametinget måste vara svenska medborgare, eftersom Sametinget skulle vara en statlig myndighet som lyder omedelbart under regeringen (prop. 1992/93:32 s. 43). Detta krav kommer till uttryck i 2 kap. 2 § första stycket och 3 kap. 8 § sametingslagen.

Som anförs i promemorian bör även, i linje med vad som gäller vid val till t.ex. landstings- och kommunfullmäktige, vid val till Sametinget gälla att den som har rösträtt också ska vara valbar. Inte minst i ljuset av den utveckling som beskrivits ovan med minskade krav på svenskt medborgarskap för uppdrag och andra statliga anställningar framstår det angivna skälet i förarbetena till inrättandet av Sametinget inte längre som giltigt. Det är rimligt att anta att förtroendet för Sametinget stärks om samma personer som får rösta till Sametinget också är valbara. För det samiska folket gäller dessutom att samerna är ett folk i flera länder, ett förhållande som kan sägas vara avspeglat i att samer som inte har svenskt medborgarskap har rösträtt till Sametinget. Samiska frågor är i stor utsträckning gemensamma för de länder där samer av hävd bor, varför det kan finnas anledning att möjliggöra för perspektiv från samer från andra länder att bli beaktade och återspeglade på fler sätt i Sametingets arbete genom att även samer som inte är svenska medborgare kan bli valbara till Sametinget.

Regeringen, som beaktar att Sametinget är positivt inställd till promemorians förslag och att övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning, anser med hänsyn till det anförda att det inte finns skäl att ha kvar ett krav på att Sametingets valda ledamöter måste vara svenska medborgare. Det föreslås därför att rösträtts- och valbarhetsvillkoren harmoniseras i sametingslagen på det sättet att kravet på svenskt medborgarskap för valbarhet tas bort. Därmed kommer även de samer som inte är svenska medborgare men som har varit folkbokförda i landet tre år i följd före valdagen och som anmäler sig till valnämnden att vara valbara till Sametinget.

11.2 Uppllysning om personröstningens innebörd på valsedeln

Regeringens förslag: Det införs en bestämmelse i sametingslagen om att en valsedel ska innehålla en uppllysning om personvalets innebörd.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (Ds 2017:34).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: En grundläggande princip för vårt statskick är att all makt utgår från folket. Det innebär att väljarna ska bestämma vilka som ska representera dem. Det svenska valsystemet utgår från ett partival med en möjlighet för väljarna att avge en särskild personröst. På så sätt kan väljaren påverka vilka personer som ska ta plats i de beslutande församlingarna utifrån sina preferenser.

Regleringarna i vallagen (2005:837) och valförordningen (2005:874) jämförda med sametingslagen (1992:1433) och förordningen (2008:1280) om val till Sametinget skiljer sig åt i fråga om vilken information valsedlar ska innehålla om personvalets innebörd. Enligt 6 kap. 3 § vallagen ska valsedlarna vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla en uppllysning om personvalets innebörd. I 5 a § valförordningen anges bl.a. följande. På en valsedel med parti- och valbeteckning och uppgifter om kandidater ska det finnas en uppllysning om dels att väljaren kan personrösta genom att markera namnet på den kandidat väljaren helst vill ska bli vald, dels att väljaren inte kan rösta på fler än en eller på någon annan än dem som anges på valsedeln. Av bilagan till valförordningen, där det anges hur valsedlarna ska vara utformade, framgår att det på valsedelns framsida ska finnas ett ”utrymme för uppllysning om personröstning”.

I 3 kap. 10 § andra stycket sametingslagen anges att det på en valsedel intill varje kandidatnamn ska finnas ett markerat utrymme där väljarna kan lämna en särskild personröst genom en markering. Det finns däremot inget krav på att valsedeln ska innehålla en uppllysning om personvalets innebörd. Följaktligen saknas det även närmare reglering om det i förordningen om val till Sametinget och i bilagan till förordningen om utformning av valsedlar anges endast att det på valsedelns framsida ska finnas en ”informationstext”.

2010 tillfördes vallagen den bestämmelse i 6 kap. 3 § som alltså innebär att en uppllysning om personvalets innebörd ska finnas på valsedeln. Av förarbetena till bestämmelsen framgår i huvudsak följande (prop. 2009/10:80 s. 87). Sannolikt torde medvetenhet hos väljarna om innebörden av personvalet vara av betydelse för deltagandet i personvalet. Det gäller inte minst i de fall en väljare avstår från att utnyttja sin möjlighet att avge en särskild personröst. För att skapa ökad klarhet i frågor om personvalet har partierna och kandidaterna ett ansvar. Ett sätt att bidra till ökad medvetenhet om personvalet hos väljarna kan vara att lämna en uppllysning om personvalet på valsedeln. Mot denna bakgrund föreslog regeringen införandet av ett krav på uppllysning om personröstens innebörd på valsedlar med uppgifter om kandidater. Det anfördes att en sådan

upplysning om personröstens innebörd med nödvändighet blir kortfattad. Som framgår ovan regleras den närmare utformningen av upplysningens innehåll och var den ska finnas på valsedeln i valförordningen.

Eftersom motsvarande ändringar av reglerna om valsedlarnas innehåll avseende upplysning om personvalets innebörd inte gjordes i sametingslagen och förordningen om val till Sametinget skiljer sig regleringarna åt på denna punkt. I promemorian föreslås att det ska införas en bestämmelse i sametingslagen om att en valsedel ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd. Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att dessa skillnader om vilka krav som finns på den information som ska lämnas på valsedeln om personröstningens innebörd framstår som omotiverade. Därför bör regleringen i sametingslagen och förordningen om val till Sametinget anpassas till den som gäller enligt vallagen och valförordningen. Regeringen föreslår alltså att det ska införas en bestämmelse i sametingslagen om att en valsedel ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd.

11.3 Det ska vara möjligt att styrka sin identitet även på annat sätt än genom att legitimera sig

Regeringens förslag: En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska kunna styrka sin identitet även på annat sätt än genom att legitimera sig för att få rösta i sametingsvalet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (Ds 2017:34).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 8 kap. 6 § vallagen (2005:837) ska väljare som inte är kända för röstmottagarna legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

Enligt 3 kap. 15 § andra stycket sametingslagen (1992:1433) ska en väljare som inte är känd för röstmottagaren legitimera sig för att få rösta vid val till Sametinget. Möjligheten att styrka sin identitet på annat sätt än genom legitimering saknas enligt sametingslagen.

Utgångspunkten för vallagen är enhetliga regler för kontroll av väljarnas identitet med ett system som är lätt att förstå och tillämpa och som uppfattas som rättvist av väljarna. I förarbetena till vallagen (prop. 2004/05:163 s. 74 f.) diskuterades vilket krav på identitetskontroll som ska ställas på väljare som inte är kända för röstmottagarna. Det framgår att bestämmelsen om identitetskontroll vid röstmottagning ska gälla lika för alla väljare och utformas på ett sätt som inte ger utrymme för godtycke eller misstankar om godtycke.

Det är viktigt med ett välfungerande kontrollsystem vid all röstmottagning, såväl vid val till riksdagen som till kommun- och landstingsfullmäktige, Europaparlamentet och Sametinget. En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska därför styrka sin identitet.

En väljare kan styrka sin identitet genom att legitimera sig. Att skaffa legitimation står dock var och en fritt att göra. En ordning som innebär att identiteten endast kan styrkas genom att väljaren legitimerar sig medför en risk att de av väljarna som saknar legitimation avstår från att rösta i valet.

Mot denna bakgrund har det i vallagen införts en möjlighet att styrka sin identitet på något annat tillförlitligt sätt än genom att legitimera sig. Det kan vara genom att t.ex. någon annan intygar förhållandet. Det är lämpligt att röstmottagarna dokumenterar hur väljarnas identitet har kontrollerats. I vallokalen kan det göras genom en anteckning i röstlängden när väljarnas röster tas emot.

De olika möjligheterna för att styrka sin identitet i vallagen respektive sametingslagen framstår som omotiverade. Det är lämpligt med en ordning som är lika vid val till Sametinget som vid andra allmänna val. Regeringen föreslår därför att sametingslagen ändras så att en väljare som inte är känd för röstmottagaren ska kunna styrka sin identitet även på annat sätt än genom att legitimera sig för att få rösta i sametingsvalet.

11.4 Förbudet för familjemedlemmar att vara vittne vid brevröstning tas bort

Regeringens förslag: Förbudet i sametingslagen för väljarens make eller barn att vara vittne vid brevröstning vid val till Sametinget tas bort.

I bestämmelsen om en väljares möjlighet att anlita biträde vid brevröstning ersätts uttrycket kroppsligt fel med uttrycket funktionsnedsättning eller liknande. Uttrycket anlita biträde ersätts med ”anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen”.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens (Ds 2017:34).

Remissinstanserna: *Myndigheten för delaktighet* (MFD) tillstyrker förslaget att uttrycket kroppsligt fel ersätts med uttrycket funktionsnedsättning i sametingslagen (1992:1433) men ställer sig frågande till tillägget ”eller liknande” i samma bestämmelse. MFD pekar på att funktionsnedsättning definieras i Socialstyrelsens termbank och bör vara utgångspunkt för lagtextens terminologi. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag

Förbudet i sametingslagen för familjemedlemmar att vara vittne vid brevröstning tas bort

Valet till Sametinget sker antingen genom röstning i vallokal eller genom brevröstning. Väljare som av olika skäl inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe måste ges möjlighet att lämna sin röst på annat sätt, exempelvis genom brevröstning i valet. Vidare bör personer med nedsatt funktionsförmåga vid behov kunna få hjälp vid röstningen.

I 3 kap. 19 § första stycket sametingslagen regleras brevröstning vid val till Sametinget enligt följande. Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger

väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort, tillsluter det och skriver en försäkran på det att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnena ska ha fyllt 18 år och får inte vara väljarens make eller barn.

I vallagen (2005:837) finns bestämmelser om genomförande av val till riksdagen, landstings- och kommunfullmäktige samt Europaparlamentet. Reglerna om brevröstning i lagen (2003:84) om brevröstning i vissa fall permanentades i den nya vallagen. Av förarbetena till vallagen framgår att när det gäller kretsen som får vara vittne vid brevröstning bör samma regler gälla som vid budröstning (prop. 2004/05:163 s. 80). Det innebär att det krav som ställs enligt 7 kap. 13 § tredje stycket vallagen är att vittnet ska ha fyllt 18 år.

I 2005 års vallag togs begränsningen som gällde enligt den upphävda lagen om brevröstning i vissa fall att väljarens barn, make eller sambo och makens eller sambons barn inte får vara vittne bort. Någon motsvarande förändring av den krets som får vara vittne vid brevröstning vid val till Sametinget gjordes emellertid inte i sametingslagen.

I den proposition som låg till grund för bildandet av Sametinget angav regeringen i skälen till bestämmelserna om brevröstning, att det är viktigt att val till Sametinget tillgår på i stort sett samma sätt som vid allmänna val (prop. 1992/93:32 s. 72). Utgångspunkten för valförfarandet är alltså att detta i huvudsak ska vara lika för de olika val som äger rum i landet, oavsett om det gäller val till riksdagen, kommun- eller landstingsfullmäktige, Europaparlamentet eller Sametinget. Nuvarande ordning innebär dock att reglerna om vittnen vid brevröstning skiljer sig åt för allmänna val och val till Sametinget.

I promemorian föreslås att förbudet i sametingslagen för väljarens familjemedlemmar att vara vittne vid brevröstning tas bort. Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. Det saknas skäl för att vittneskraven vid brevröstning ska vara strängare vid val till Sametinget än vid allmänna val. Regeringen föreslår därför att förbudet i sametingslagen för väljarens make eller barn att vara vittne vid brevröstning tas bort.

Uttrycket kroppsligt fel ska ersättas med uttrycket funktionsnedsättning eller liknande och uttrycket anlita biträde ersättas med uttrycket anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen

Av 3 kap. 19 § tredje stycket sametingslagen framgår att vid brevröstning får en väljare som på grund av kroppsligt fel inte kan avge sin röst i föreskriven ordning vid röstningen anlita biträde. I förarbetena anges att i likhet med vad som gäller vid röstning i vallokal och vid de allmänna valen får en handikappad person anlita biträde för att få hjälp med att exempelvis stoppa ner valsedel i innerkuvertet (prop. 1992/93:32 s. 49 f.).

Som en jämförelse framgår genom en hänvisning i 3 kap. 17 § första stycket sametingslagen till 7 kap. 3 § vallagen att vid röstning i vallokal kan en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning sin röst få hjälp vid röstningen, bl.a. genom att anlita någon annan person som hjälper honom eller henne. Här används

Prop. 2017/18:287 alltså inte uttrycket kroppsligt fel utan uttrycket funktionsnedsättning eller liknande.

I 3 kap. 19 § tredje stycket sametingslagen, som gäller förutsättningarna för att få anlita biträde vid brevröstning, används däremot fortfarande det föråldrade uttrycket kroppsligt fel. I promemorian föreslås att detta uttryck ska ersättas med uttrycket funktionsnedsättning eller liknande. *MFD* tillstyrker förslaget att uttrycket kroppsligt fel ersätts med uttrycket funktionsnedsättning men ställer sig frågande till tillägget ”eller liknande”. *MFD* pekar på att funktionsnedsättning definieras i Socialstyrelsens termbank och bör vara utgångspunkt för lagtextens terminologi.

Med funktionsnedsättning avses enligt Socialstyrelsens termbank en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur. Tillägget ”eller liknande” finns i bestämmelsen om hjälp vid röstning på röstmottagningsställe i 7 kap. 3 § vallagen, som 3 kap. 17 § första stycket sametingslagen hänvisar till. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att samma förutsättningar bör gälla för hjälp vid brevröstning som vid röstning i vallokal i sametingsvalet föreslår regeringen därför att uttrycket kroppsligt fel i 3 kap. 19 § tredje stycket ersätts med funktionsnedsättning eller liknande.

Även uttrycket anlita biträde bör, i enlighet med utformningen av motsvarande bestämmelse i vallagen, ersättas med ”anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen”.

11.5 Rättelse av en felaktig hänvisning i sametingslagen till den gamla vallagen

Regeringens förslag: En följdändring görs med anledning av 2005 års vallag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens, (Ds 2017:34).

Remissinstanserna har inte berört förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 januari 2006 ersattes vallagen (1997:157) av en ny vallag (2005:837) samtidigt som den gamla vallagen upphörde att gälla. Sametinget och Valmyndigheten har påtalat att det i sametingslagen (1992:1433) kvarstår en hänvisning till den gamla vallagen.

Vissa bestämmelser i sametingslagen hänvisar till bestämmelser i vallagen. Hänvisningarna i 2 kap. 2 § och 3 kap. 2, 17, 22, 32, 32 a och 33 §§ görs till gällande vallag. Däremot hänvisas det fortfarande i 3 kap. 2 § sametingslagen till 1997 års upphävda vallag. Det beror uppenbarligen på ett förbiseende när sametingslagen ändrades i samband med att den nya vallagen trädde i kraft. Som konstateras i promemorian ska denna felaktiga hänvisning ändras. Eftersom hänvisningen i bestämmelsen inte gäller någon särskild paragraf i vallagen behöver endast beteckningen på vallagen ändras.

12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Prop. 2017/18:287

Regeringens förslag: Lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2019.

Ärenden som har inletts hos Sametinget före ikraftträdandet men ännu inte har avgjorts ska handläggas enligt äldre föreskrifter i sametingslagen.

Bestämmelsen i sametingslagen om att Sametingets plenum får besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare ska inte tillämpas på förmåner som har intjänats före ikraftträdandet.

Rapportens förslag: I rapporten lämnas inte något förslag om tidpunkt för ikraftträdande (ESV 2017:6).

Promemoriornas förslag: I promemoriorna Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget (Ds 2017:63) och Säkerhets- höjande åtgärder vid Sametingets sammanträden (Ds 2017:65) föreslås att den nya lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019. I promemorian Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget (Ds 2017:34) föreslås att lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2018. Promemoriornas förslag om övergångsbestämmelser överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som yttrat sig över förslagen tillstyrker eller har inte några synpunkter på dem. Angående bestämmelsen om ekonomiska förmåner för förtroendevalda anser *Statens tjänstepensionsverk* att det kan finnas skäl att omformulera övergångsbestämmelsen eftersom det enligt promemorian redan i dag står Same- tinget fritt att besluta om pensionsförmåner till förtroendevalda och det inte synes finnas några intjänade förmåner. *Jakt- och fiskesamerna* och *Samelandspartiet/Sámiid Riikkabellodat* anser angående samma fråga att det inte är godtagbart att bestämmelsen inte kan tillämpas retroaktivt och menar att ersättning bör betalas ut retroaktivt till de som tidigare tjänstgjort i den omfattning som föreslås i promemorian.

Skälen för regeringens förslag

Sametingets organisation

Riksdagen kommer att kunna fatta beslut om lagändringarna tidigast under den senare delen av hösten 2018. Därefter måste en ny instruktion för Sametinget beslutas. Sametinget måste också besluta en ny arbetsordning. Ikraftträdandet vad gäller ändringarna i sametingslagen (1992:1433) om Sametingets organisation bör därför sättas till den 1 juli 2019.

Vid ikraftträdandet kommer det att finnas ett antal öppna ärenden hos Sametinget. Det kan röra sig om ansökningar om bidrag eller ersättningar, framställningar av annat slag m.m. Det framstår som mest ändamålsenligt att dessa ärenden slutförs inom ramen för den fördelning av uppgifter mellan styrelse och kanslichef som gällde när handläggningen inleddes. Detta föreslås regleras i en övergångsbestämmelse.

Såsom konstaterats i avsnitt 5 har Sametinget redan i dag möjlighet att besluta om ekonomiska förmåner till förtroendevalda i Sametinget. Den föreslagna regleringen tydliggör detta. Det tidigaste datum som ändringen i sametingslagen beräknas kunna träda i kraft är den 1 juli 2019.

I promemorian föreslås en övergångsbestämmelse om att bestämmelsen om ekonomiska förmåner för förtroendevalda inte ska tillämpas på förmåner som har intjänats före ikraftträdandet. *Statens tjänstepensionsverk* anser att det kan finnas skäl att omformulera övergångsbestämmelsen eftersom det enligt promemorian redan i dag står Sametinget fritt att besluta om pensionsförmåner till förtroendevalda och det inte synes finnas några intjänade förmåner. *Jakt- och fiskesamerna* och *Samelandspartiet/Sámiid Riikkabellodat* anser angående samma fråga att det inte är godtagbart att bestämmelsen inte kan tillämpas retroaktivt och menar att ersättning bör betalas ut retroaktivt till de som tidigare tjänstgjort i den omfattning som föreslås i promemorian.

Bestämmelsen om Sametingets plenums rätt att besluta om skäliga ekonomiska förmåner till förtroendevalda avser framtida förmåner efter att bestämmelsen trätt i kraft, dvs. den avser inte att utgöra ett stöd för retroaktiv ekonomisk ersättning. Även om bestämmelsen endast är av förtydligande karaktär bör den nämnda avsikten komma till uttryck genom den ovan nämnda övergångsbestämmelsen.

Reglering om offentlighet vid Sametingets sammanträden och om säkerhetskontroll

Den nya lagen om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden och lagändringarna i sametingslagen vad gäller offentlighet vid sametingets sammanträden, och lagen (1980:578) om ordningsvakter vad gäller säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen bedömer att det kan ske den 1 juli 2019.

Bestämmelser om val till Sametinget

Lagändringarna i sametingslagen vad gäller bestämmelser om val till sametinget bör tillämpas från och med nästa gång val hålls till Sametinget år 2021. För att valadministrationen ska få rimliga möjligheter att förbereda sig för de administrativa uppgifterna vid val till Sametinget och de ändringar som lagändringarna innebär, bör dessa träda i kraft så snart som möjligt. Det bedöms att denna tidpunkt är den 1 juli 2019.

13 Konsekvenser av förslagen

Konsekvensanalysens innehåll

I denna analys görs bedömningar av konsekvenser av förslagen att göra vissa förändringar i Sametingets organisation, reglera ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget, införa bestämmelser om

offentlighet och ordning vid Sametingets sammanträden och om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden samt ändra i bestämmelser om val till Sametinget. Förslagen kommer i första hand att beröra Sametinget, men vissa av förslagen kommer även att beröra enskilda på ett generellt plan.

13.1 Ändringar i Sametingets organisation

De föreslagna förändringarna innebär att det blir en tydligare ansvarsfördelning mellan Sametingets olika funktioner: plenum, styrelsen och kanslichefen. Det kommer i fortsättningen att framgå av sametingslagen (1992:1433) att det finns en kanslichef och vad dennas arbetsuppgifter består av. I dag framgår detta endast av förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget. Verksamheten kommer härigenom att kunna bedrivas effektivare bl.a. genom att oklarheter om ansvarsfördelningen mellan styrelsen och kanslichefen minskas.

Vidare renodlas terminologin i sametingslagen, vilket också bör bidra till ett förtydligande av ansvarsfördelningen. Enligt regeringens uppfattning kommer detta bidra till att förbättra den interna styrningen och kontrollen i Sametinget och medföra att användningen av statliga medel ännu bättre kommer att tillgodose kraven i gällande föreskrifter.

Förslagen är såvitt avser Sametinget kostnadsneutrala.

Förslagen bedöms inte få några konsekvenser för någon annan än Sametinget.

13.2 Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget

Förslaget att Sametingets plenum får besluta om skäligen ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget klargör att Sametinget likt kommunala beslutande församlingar och riksdagen har möjlighet att besluta om förmåner för de förtroendevalda. Trots att Sametinget redan får besluta om ekonomiska villkor och förmåner för de förtroendevalda är det ändamålsenligt och av principiell betydelse att detta även framgår av sametingslagen.

Alternativa lösningar

Regeringen konstaterar att en alternativ lösning skulle vara att införa en reglering som liknar den för riksdagens ledamöter. Riksdagsledamöterna har en särskild reglering av ersättningar i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter. En sådan metod skulle dock innebära en mycket detaljerad reglering i sametingslagen. Dessutom skulle en sådan reglering inte stå i rimlig proportion till den administrativa merkostnaden. Mot denna bakgrund framstår detta som en mindre lämplig lösning.

13.2.1 Konsekvenser för Sametinget

Pension är att betrakta som en ekonomisk förmån. Om Sametingets plenum beslutar att de förtroendevalda som tjänstgör på heltid eller betydande del av heltid ska erhålla pension kommer det att medföra en kostnad för Sametinget. Hur stor kostnadsökningen kommer att bli beror på utformningen av en pensionslösning.

Sametinget måste välja formen för hanteringen av en eventuell pensionsutfästelse både avseende kostnader för pension och den administrativa hanteringen av pensioner.

Kostnaden för en pensionslösning för förtroendevalda är helt beroende av hur eventuella pensionsvillkor är utformade och hur Sametinget väljer att behandla pensionskostnaden. Vid en beräkning av pensionskostnader är det rimligt att utgå från ett system som antingen liknar det för kommunala förtroendevalda eller riksdagens förtroendevalda.

Sametinget har under en period fram till september 2017 haft två förtroendevalda som fullgör sina uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, styrelsens ordförande med en månatlig ersättning om 1 inkomstbasbelopp och dess vice ordförande med en ersättning om 0,9 inkomstbasbelopp.

Från och med september 2017 har Sametinget en förtroendevald med månatlig ersättning om 1 inkomstbasbelopp (styrelsens ordförande) och sex förtroendevalda med en ersättning om 0,4 inkomstbasbelopp.

För den del av en ersättning som överstiger årlig ersättning om 7,5 inkomstbasbelopp är kostnaden för en pension förhållandevis mycket högre än för lägre inkomster, då befintliga tjänstepensionssystem avser att kompensera intjänandet till allmän pension som inte sker för inkomster överstigande 7,5 inkomstbasbelopp. För inkomster understigande 7,5 inkomstbasbelopp utgör tjänstepensionen bara ett komplement till den allmänna pensionen.

Systemet för kommunala förtroendevalda består av en premiebestämd ålderspension, sjukpension och familjeskydd i form av ett efterlevandeskydd. Kostnader för en pensionslösning för Sametingets förtroendevalda liknande den som gäller för de kommunala förtroendevalda är beräknat utifrån 2017 års inkomstbasbelopp följande. Den årliga kostnaden uppgår för ålderspension för en person med en månatlig ersättning om 1 inkomstbasbelopp till 128 952 kr. För en person med en månatlig ersättning om 0,4 inkomstbasbelopp uppgår den årliga kostnaden för ålderspension till 13 284 kr. Förutom kostnaden för ålderspension tillkommer kostnader för eventuellt utfallande sjukpension, efterlevandeskydd och familjeskydd.

Ett alternativ till ovanstående pensionslösning skulle vara en försäkringslösning. Premierna för ålderspension blir i princip desamma som ovanstående.

En jämförelse kan även göras med systemet för riksdagsledamöter som består av en förmånsbestämd ålderspension, sjukpension och efterlevandeskydd. Kostnader för en pensionslösning liknande den som gäller för riksdagsledamöter är svårare att beräkna exakt än det kommunala då det är ett förmånsbestämt system. Då riksdagen inte betalar premier för sina pensionskostnader utan skuldför dessa utgår beräkningen här från en årlig skuldökning.

Med 2017 års inkomstbasbelopp och räknat på en person född 1960 med en månatlig ersättning på ett inkomstbasbelopp samt med en skuldränta på 0 procent rör det sig om en årlig pensionsskuldökning på ungefär 300 000 kr.

För en person med samma antaganden som ovan men med en månatlig ersättning om 0,4 inkomstbasbelopp uppgår den årliga pensionsskuldökningen till ungefär 5 000 kr.

Förutom kostnaden för ålderspension tillkommer kostnader för eventuellt utfallande sjukpension och efterlevandeskydd.

Hur stor kostnadsökningen kommer att bli beror således på utformningen av pensionslösning. Med utgångspunkt i de kostnader som redogjorts för ovan samt mot bakgrund av att Sametingets förvaltningsanslag ökades permanent i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/2018:1 utg.omr. 1) bedöms de kostnader som uppstår rymmas inom Sametingets förvaltningsanslag.

13.3 Reglering om offentlighet, ordning och säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden

Förslaget att införa en reglering i sametingslagen om offentlighet och ordning vid Sametingets sammanträden medför inga ökade kostnader eller andra konsekvenser, eftersom det inte innebär någon förändring i förhållande till vad som gäller i dag. Lagen om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden kommer att möjliggöra för Sametinget att besluta om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i plenum, styrelse och nämnder om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att begås brott som innebär en allvarlig fara för någons liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. Sametinget har uppgett att det har förekommit incidenter före och vid sammanträden.

Alternativa lösningar

Ett alternativ till en särskild lagstiftning om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden vore att Sametinget med stöd av gällande regelverk vid behov skulle använda sig av väktare eller ordningsvakter. Det bedöms dock finnas ett behov för Sametinget av att kunna besluta om säkerhetskontroll vid dess offentliga sammanträden på motsvarande sätt som kommuner och landsting kan besluta om detta. Behovet av säkerhetskontroll bör dock på samma sätt som för kommuners och landstings sammanträden bedömas med utgångspunkt i de risker och den sårbarhet som gäller för sammanträden av denna typ, liksom konsekvenserna av ett våldsdåd. Det handlar främst om att säkerställa de demokratiska institutionernas möjlighet att fungera genom att göra det möjligt att hålla sammanträden under trygga former.

13.3.1 Konsekvenser för Sametinget

Sametingets plenum håller normalt tre sammanträden per år. Styrelsens och nämndernas sammanträden är endast i undantagsfall offentliga. Det torde vara mycket sällan som Sametinget kommer att behöva besluta om säkerhetskontroll, och i praktiken endast vid sammanträden i plenum, eftersom sammanträden i styrelsen och nämnderna bara undantagsvis kommer att vara offentliga.

Erfarenheterna av tillämpningen av lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting talar också för att beslut om säkerhetskontroll sällan kommer att bli aktuellt.

Det kan förutsättas att en eventuell säkerhetskontroll kommer att genomföras med hjälp av metalldetektor eller liknande. Sådan utrustning behöver således finnas tillgänglig, men kan hyras. Det är mycket ovanligt att kommunerna själva har utrustning för säkerhetskontroll. Vid behov händer det att man använder sig av lokaler där det redan finns tillgång till utrustning. Sametinget bör kunna göra på samma sätt.

Sametinget håller sina sammanträden på flera olika orter. Utrustningen är dock av så enkelt slag att den vid behov kan medföras till aktuell lokal. Det blir fråga om en engångskostnad för Sametinget om myndigheten ska anskaffa utrustningen. För det fall utrustning införskaffas bedöms kostnaden rymmas inom ramen för Sametingets förvaltningsanslag.

Övriga kostnader för ordningsvakter och eventuell hyra av teknisk utrustning bekostas också av Sametinget, oavsett om dessa funktioner hyrs in från bevakningsbolag eller ordnas på annat sätt. Även dessa kostnader kommer dock vara begränsade och bedöms därmed rymmas inom förvaltningsanslaget.

13.3.2 Konsekvenser för Polismyndigheten

Förslaget berör Polismyndigheten. Den största kostnaden för säkerhetskontroller är sannolikt den som avser personal. Polismyndigheten står för kostnaden för den personal myndigheten tillhandahåller för samråd och för ledning av kontrollerna. Regeringen bedömer att säkerhetskontroll enligt lagen kommer att bli aktuellt förhållandevis sällan. Förslaget kommer därmed endast att medföra marginella merkostnader för Polismyndigheten. Dessa kostnader kommer att rymmas inom ramen för Polismyndighetens befintliga anslag.

13.4 Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget

Sametingets ledamöter väljs av samerna genom direkta val i ett proportionellt valsysteem. Landet utgör en valkrets. Valet till Sametinget hålls vart fjärde år tredje söndagen i maj. De administrativa arbetsuppgifterna vid val till Sametinget är uppdelade mellan Sametingets valnämnd, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Valmyndigheten. Sameetingets valnämnd ansvarar för upprättande av röstlängden och ordnar vallokaler och valförrättare. Länsstyrelsen i Norrbottens län ansvarar för

den slutliga sammanräkningen och avgör eventuella överklaganden som gäller den preliminära röstlängden. Valmyndigheten har ett samordningsansvar för valet och ansvarar bl.a. för röstkort, registrering av grupper, partier och liknande sammanslutningar, deras kandidater och tryckning av valsedlar.

Förslagen om ändringar i bestämmelser om val till Sametinget innebär att svenskt medborgarskap inte ska vara ett krav för att vara valbar till Sametinget, att förbudet för väljarens make eller barn att vara vittne vid brevröstning vid val till Sametinget tas bort, att en väljare som är okänd för röstmottagaren vid röstning i vallokal ska kunna styrka sin identitet på annat sätt än genom att legitimera sig och att det på en valsedel ska finnas en upplysning om personröstningens innebörd.

Förslagen innebär en större enhetlighet i valförfarandet vid de olika valen. Det kan bidra till ökad förutsebarhet i valförfarandet och till att stärka förtroendet för valens genomförande i Sverige.

Förslagen bedöms medföra behov av vissa informationsinsatser för de samiska väljarna. Sådana insatser bör i första hand kunna ske i samband med ordinarie informationsförmedling inför val till Sametinget. Insatserna bör därför kunna rymmas inom ramen för befintliga anslag för Sametingets valnämnd, Länsstyrelsen Norrbottens län och Valmyndigheten, som är ansvariga för administrativa arbetsuppgifter vid val till Sametinget.

Några kostnadsmässiga konsekvenser för enskilda bör inte uppkomma till följd av förslagen.

13.5 Förslagets övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte komma att få några miljökonsekvenser. Förslagen får inte heller några följder vad gäller den kommunala självstyrelsen, för sysselsättningen och offentlig service i de olika delarna av landet eller för jämställdheten mellan kvinnor och män.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden

1 § Säkerhetskontroll får genomföras vid inpassering till eller i lokaler som disponeras för ett sammanträde i Sametinget som i enlighet med regleringen i sametingslagen (1992:1433) är offentligt, om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att begås brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Paragrafen, som anger att säkerhetskontroll under vissa förutsättningar får äga rum vid offentliga sammanträden i Sametinget, behandlas i avsnitt 9.1.

De sammanträden som kan komma i fråga är i första hand Sametingets sammanträden i plenum och styrelsens och nämndernas sammanträden, vars offentlighet regleras i sametingslagen (1992:1433). Enligt 2 kap.

Prop. 2017/18:287 3 a § sametingslagen är Sametingets sammanträden i plenum offentliga. Sametinget får dock enligt bestämmelsen besluta att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar.

Styrelsen ska enligt 2 kap. 3 c § första stycket sametingslagen hålla sina sammanträden inom stängda dörrar. Den får dock besluta att sammanträdena ska vara offentliga, om Sametinget har medgett det. I ärenden som avser myndighetsutövning eller i vilka det förekommer uppgifter som hos styrelsen omfattas av sekretess ska dock enligt paragrafens andra stycke sammanträdena alltid hållas inom stängda dörrar. Samma regler gäller för sammanträden i Sametingets nämnder enligt tredje stycket.

En riskbedömning ska alltid göras när regeln tillämpas. För säkerhetskontroll krävs att det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att begås brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. Det räcker alltså inte att endast mera allmänna ordningsstörningar såsom ljudliga protester eller demonstrationer med exempelvis banderoller och flygblad kan förutses.

Formuleringen tar sikte på sådana brott som finns angivna i 3, 4 och 13 kap. brottsbalken, såsom mord, dråp, allvarligare misshandel, människorov, olaga frihetsberövande, mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse samt allvarligare hot om sådana brott, t.ex. vapenhot. Det är således fråga om gärningar av vilka flera för övrigt skulle kunna komma i fråga som terroristbrott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

När det gäller risken för brott mot någons liv, hälsa eller frihet är det tillräckligt att en enda person kan komma till allvarlig skada och det saknar i sammanhanget betydelse om vederbörande har någon särskild funktion under sammanträdet eller är åhörare.

Hur stor risken för brott måste vara kan inte anges generellt. Det måste dock finnas indikation på en säkerhetsrisk. Även om det således fordras en viss konkretisering av säkerhetsrisken är avsikten inte att kravet ska ställas alltför högt. Risken behöver inte vara hänförlig till någon viss person eller fråga vid sammanträdet. Även något diffusa och allmänt riktade hot eller befarade risksituationer bör kunna föranleda säkerhetskontroll. Avgörande är dock att det är fråga om en risk för sådana kvalificerade brottsliga gärningar där skjutvapen, tillhyggen, knivar, sprängämnen, brandbomber och andra farliga ämnen är troliga brottsverktyg.

2 § Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och får utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. I beslutet ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet.

Ett beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet.

Innan ett beslut om säkerhetskontroll fattas ska samråd ske med Polismyndigheten.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser som avser beslut om säkerhetskontroll, behandlas i avsnitt 9.2.

Av paragrafens *första stycke* framgår att beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och att utöver själva sammanträdeslokalen också andra angränsande lokaler kan tas i anspråk. Att lokalerna i fråga

behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet innebär att endast de lokaler som för sammanträdet har upplåtits åt allmänheten får beröras av en säkerhetskontroll. I praktiken torde endast själva sammanträdeslokalen, allmänhetens passager till denna och, där så förekommer, separata åhörarrum beröras av ett beslut om säkerhetskontroll. För att förtydliga att endast lokaler som direkt eller indirekt är förbundna med sammanträdeslokalen får beröras av säkerhetskontrollen har angetts att lokalerna ska vara angränsande.

Det ska av det dokumenterade beslutet framgå vilket sammanträde och vilka lokaler som berörs. Allmänheten bör underrättas om beslutet, vilket kan ske t.ex. genom anslag på lämplig plats i Sametingets lokaler eller de lokaler där sammanträdet äger rum.

Av *andra stycket* framgår att det är den som är eller ska vara sammanträdet ordförande som beslutar om säkerhetskontroll. I normalfallet torde ett beslut om säkerhetskontroll fattas som ett led i förberedelserna av ett sammanträde, men det kan inte uteslutas att ett sådant beslut kan aktualiseras i nära anslutning till genomförandet av sammanträdet.

I *tredje stycket* anges att varje beslut om säkerhetskontroll ska föregås av ett samråd med Polismyndigheten. Vid samrådet bör förutsättningarna för kontrollen diskuteras vad gäller hotbild, risk och de mera praktiska detaljerna runt kontrollen. En kopia av beslutet bör även skickas till Polismyndigheten.

3 § Säkerhetskontrollen omfattar besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll. Kontrollen omfattar dock inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av ett särskilt uppdrag från Sametinget närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet får undanta även andra personer från kontrollen.

Identiteten får kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

Paragrafen, som anger vilka som omfattas av kontrollen och vem som beslutar om undantag från kontrollen, behandlas i avsnitt 9.3.2. Paragrafen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

I *första stycket* anges att kontrollen omfattar besökare, varmed i första hand avses åhörare. Begreppet besökare tydliggör vilka som omfattas av kontrollen oavsett i vilket syfte de avser att närvara vid ett sammanträde. Det innebär att även journalister i allmänhet också omfattas. Ledamöter och ersättare vid sammanträdet liksom andra som på grund av ett särskilt uppdrag från Sametinget närvarar vid sammanträdet omfattas däremot inte av kontrollen.

Exempel på personer som på grund av ett särskilt uppdrag från Sametinget närvarar vid sammanträdet och som därför inte omfattas av kontrollen är politiker, tjänstemän eller andra som är särskilt inbjudna. Kontrollen omfattar däremot förtroendevalda som besöker ett annat beslutsorgan än sitt eget, om besöket inte sker på grund av någon skyldighet att närvara. Till skillnad mot vad som gäller för kommuner och landsting finns för Sametinget ingen som enligt lag är skyldig att närvara vid sammanträdet, utöver ledamöterna.

Därutöver får andra personer, t.ex. journalister, undantas från en säkerhetskontroll. Beslut om detta får fattas av samma person som får

Prop. 2017/18:287 besluta om kontrollen, dvs. den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet.

Enligt *andra stycket* får kontroll av någons identitet inte förekomma rutinmässigt, utan bara för att kunna fastställa om en person ska undantas från säkerhetskontrollen. Självfallet ska legitimation inte avkrävas slentrianmässigt, utan endast i de fall då en person, som inte är känd för personalen vid kontrollen, påstår sig vara undantagen från kontrollen.

4 § Vid säkerhetskontrollen ska vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. Kontrollen får omfatta kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål som påträffas i lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll.

Paragrafen, som anger syftet med säkerhetskontrollen, behandlas i avsnitt 9.3.1.

Syftet med säkerhetskontrollen är att förhindra att vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid våldshandlingar och andra övergrepp medförs till sammanträdet. Med andra föremål avses här knivar, tillhyggen, gatstenar och liknande, liksom sprängämnen, tändmedel och andra farliga ämnen.

För att eftersöka sådana föremål får kroppsvisitation utföras. Med begreppet kroppsvisitation avses detsamma som i 28 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken, dvs. en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig samt av väskor, paket och andra föremål som någon har med sig (jfr 6 § tredje stycket). Att föremål som inte kan kopplas samman med någon viss person, och därför inte heller kan omfattas av kroppsvisitation, får undersökas, anges uttryckligen.

5 § Säkerhetskontrollen genomförs efter närmare anvisningar av Polismyndigheten av en polisman. Kontrollen kan också efter Polismyndighetens förordnande genomföras av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

Paragrafen, som anger vilka som ska ansvara för genomförandet av säkerhetskontrollen, behandlas i avsnitt 9.3.3.

Den föreslagna ordningen överensstämmer med den som gäller för säkerhetskontroll i domstolar, kommuner och landsting. Genomförandet av en säkerhetskontroll är således i första hand en sak för Polismyndigheten. Om det bedöms lämpligt med hänsyn till omständigheterna får dock denna förordna att säkerhetskontrollen utförs av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

Huruvida den polisman som i sådant fall ska leda kontrollen bör vara närvarande får avgöras i det enskilda fallet. Faktorer som har betydelse för den bedömningen är om polismannen kan leda kontrollen utan att vara på plats, t.ex. genom att stå i förbindelse med de ordningsvakter som utför kontrollen för att kunna ge stöd och anvisningar, och polisens möjligheter att snabbt rycka ut om det behövs. En naturlig utgångspunkt för en sådan bedömning är att ju större risken är för att allvarlig brottslighet äger rum vid kontrollen desto viktigare är närvaron av polismän på plats.

6 § Kroppsvisitation vid säkerhetskontrollen ska utföras med metalldetektor eller liknande anordning. Kroppsvisitationen får göras på annat sätt om det finns

särskilda skäl. I så fall ska den utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för uppgiften.

Kroppsvsitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvsitation får utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte görs med metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om kroppsvsitation, behandlas i avsnitt 9.3.4.

Kroppsvsitation ska enligt *första stycket* i första hand utföras med hjälp av metalldetektor eller annan liknande anordning. Med metalldetektor avses såväl s.k. larm- eller säkerhetsbågar som handhållna metall-detektorer. För undersökning av väskor, paket och andra föremål kan röntgenutrustning användas.

Säkerhetskontroll som görs på annat sätt, dvs. manuell kontroll, får endast ske om det finns särskilda skäl för det. Med särskilda skäl avses främst situationer där den tekniska utrustningen ger indikation på ett föremål av en beskaffenhet som motiverar en närmare undersökning. Det kan emellertid också vara fråga om att den tekniska utrustningen på grund av fel eller andra praktiska omständigheter inte kan användas vid ett visst kontrolltillfälle.

Endast de ordningsvakter som förordnats med stöd av 2 b § i lagen (1980:578) om ordningsvakter, och polismän får utföra manuell kroppsvsitation. Ordningsvakter som saknar sådant förordnande, men har förordnanden att enligt 3 § lagen om ordningsvakter verka på platsen, får således inte kroppsvisitera manuellt men kan handha stationära och bärbara metalldetektorer. Det sagda innebär således att det vid varje säkerhetskontroll kommer att finnas behov av antingen polismän eller ordningsvakter som är förordnade med stöd av 2 b § i lagen om ordningsvakter.

Kroppsvsitation av mera väsentlig omfattning ska enligt *andra stycket* ske i ett avskilt utrymme. Begreppet mera väsentlig omfattning har samma betydelse som i bl.a. 28 kap. 13 § rättegångsbalken. Med ett avskilt utrymme avses rum eller annat utrymme som har avskilts genom draperi, skärmvägg eller liknande avdelare som inte medger insyn.

Av *tredje stycket* framgår att som huvudregel får manuella kroppsvsitationer utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras. Undersökning av föremål som någon har med sig kan dock utföras även om personen som utför eller bevittnar denna inte är av samma kön som den som visiteras.

7 § Om det vid säkerhetskontrollen påträffas något sådant föremål som avses i 4 § första meningen, ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, om det inte tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Om det inte finns någon känd innehavare till ett påträffat föremål får det omhändertas.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om förfarandet då eftersökta föremål påträffas vid kontrollen, behandlas i avsnitt 9.3.5.

De föremål som ska lämnas för förvaring är de som anges i 4 § första meningen, dvs. vapen eller andra föremål som är ägnade att komma till

Prop. 2017/18:287 användning vid brott och som inte tas i beslag enligt rättegångsbalkens regler.

8 § Besökare som vägrar att genomgå en beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka sin behörighet enligt 3 § att ändå vistas i sammanträdeslokalen får nekas tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll och avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning enligt 7 § att lämna föremål ifrån sig.

Paragrafen, som reglerar vad som gäller om en person vägrar att genomgå en säkerhetskontroll och inte heller kan styrka någon behörighet att ändå vistas i sammanträdeslokalen, eller om en person vägrar lämna ifrån sig föremål för förvaring, behandlas i avsnitt 9.3.6.

Att genomgå en säkerhetskontroll innebär för den enskilde att låta sig kroppsvisiteras, med hjälp av teknisk utrustning som en metalldetektor eller på annat sätt. En säkerhetskontroll förutsätter således en viss medverkan av den som kontrolleras och innebär att han eller hon för kontrollpersonalen kan behöva visa de föremål som kontrollen ger utslag på. Först när kontrollpersonalen förvissat sig om att den kontrollerade till sammanträdet inte medför något sådant föremål som anges i 4 § första meningen kan vederbörande anses ha genomgått kontrollen.

Om en person vägrar genomgå en säkerhetskontroll och inte heller genom t.ex. en giltig legitimationshandling kan visa att han eller hon är behörig att ändå vistas i de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll, ska denna vägras tillträde till lokalerna och i sista hand avvisas eller avlägsnas därifrån. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning att lämna föremål ifrån sig. Hur långt personen kan avlägsnas beror på vilka lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

9 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. Ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring ska utfärdas på begäran.

Föremålet ska återlämnas till personen som har lämnat det till förvaring när han eller hon lämnar de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

Paragrafen, som handlar om förvaring av föremål, behandlas i avsnitt 9.3.5.

Förvaringen av lämnade och omhändertagna föremål ska enligt *första stycket* ske på ett betryggande sätt. Polismännen eller ordningsvakterna ansvarar för att i samråd med Sametinget svara för de praktiska detaljerna. Med betryggande förvaring avses att förvaringen ska ske så att det inte finns risk för att föremålet försvinner. Förvaringen bör lämpligen ske i något låst eller bevakat utrymme i anslutning till säkerhetskontrollen.

Om någon lämnar ett vapen eller annat farligt föremål till förvaring utan att det tas i beslag har han eller hon på begäran en rätt att få ett bevis utfärdat om att en sådan åtgärd har vidtagits. Beviset bör innehålla datum och en hänvisning till lagen om säkerhetskontroll samt en beskrivning av föremålet. Den som lämnat ifrån sig ett föremål bör även få t.ex. en nummerbricka, så att föremålet enligt *andra stycket* kan återlämnas till rätt person när han eller hon lämnar lokalerna.

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Paragrafen, som föreskriver att beslut enligt lagen inte får överklagas, behandlas i avsnitt 9.4.

Bestämmelsen omfattar inte endast beslut om att genomföra säkerhetskontroll utan även andra beslut enligt lagen, t.ex. beslut enligt 3 § om att en person ska undantas från säkerhetskontrollen.

14.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

2 b § Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting *och enligt lagen (2019:000) om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden.*

Paragrafen behandlas i avsnitt 10. Ändringen innebär att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra även enligt lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i Sametinget.

14.3 Förslaget till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

2 kap.

2 § Sametinget *ska* bestå av 31 ledamöter, utsedda genom val. För ledamöterna *ska* det utses ersättare. I fråga om antalet ersättare och hur de *ska* utses gäller bestämmelserna i 14 kap. 15 § vallagen (2005:837) om val till landstingsfullmäktige.

Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Ordföranden *ska* utses bland tingets ledamöter. Sametinget väljer en eller flera vice ordförande bland ledamöterna. Sametinget får återkalla vice ordförandes uppdrag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Sametingets ledamöter, ersättare och ordförande. Paragrafen behandlas i avsnitt 11.1.

I *första stycket* har kravet på att ledamöterna ska ha svenskt medborgarskap tagits bort. I övrigt har det endast skett språkliga ändringar.

I *andra stycket* har det endast skett en språklig ändring.

3 a § *Sametingets sammanträden i plenum är offentliga.*

Sametinget får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar. Ersättarna får närvara vid en sådan överläggning, även när de inte tjänstgör.

I paragrafen, som är ny, behandlas mötesoffentligheten för Sametingets sammanträden i plenum. Paragrafen behandlas i avsnitt 6.1.

I *första stycket* anges att Sametingets sammanträden i plenum är offentliga. Att Sametingets sammanträden i plenum är offentliga innebär bl.a. att det är tillåtet att spela in eller filma sammanträden om det inte stör

Prop. 2017/18:287 ordningen. Ordföranden bör dock enligt 2 kap. 3 b § kunna förbjuda upp-
tagningar av sammanträdet, om det påkallas av ordningsskäl (se
Regeringsrättens avgörande RRK R77 2:40).

Av *andra stycket* följer att överläggningar i ett visst ärende får ske
bakom stängda dörrar. Denna bestämmelse tar sikte på ärenden där det
förekommer handlingar som kan omfattas av sekretess. Det är endast
överläggningarna som kan hållas bakom stängda dörrar. Besluten som
fattas i ärenden ska vara offentliga. Bestämmelser om ledamöternas och
ersättarnas tystnadsplikt finns i offentlighets- och sekretesslagen
(2009:400).

3 b § *Ordföranden leder Sametingets sammanträden i plenum och ansvarar för
ordningen vid sammanträdena.*

*Ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter
tillsägelse.*

I paragrafen, som är ny, regleras ordförandens ledning av Sametingets
sammanträden i plenum. Paragrafen behandlas i avsnitt 6.1.

Av *första stycket* framgår att det är ordförandens ansvar att leda och hålla
ordning vid Sametingets sammanträden i plenum. En vice ordförande får
endast föra ordet om ordföranden är förhindrad att delta. Ytterligare
reglering som behövs kan tas in i Sametingets arbetsordning. En sådan
reglering får dock inte utformas så att den begränsar den grundlagsfästa
yttrandefriheten.

Sametingets sammanträden i plenum ska vara offentliga (2 kap. 3 a §).
Om det inte stör sammanträdet är det tillåtet att t.ex. göra ljud- och
bildinspelningar under sammanträdet. Även direktsändning genom radio
och tv får anses tillåten om sammanträdet inte störs av det.

Bestämmelsen innebär en rätt för ordföranden att ingripa mot ett
handlande som strider mot god ordning, på annat sätt än genom innehållet
i vad som yttras. Ordföranden får alltså inte ingripa mot en talare på grund
av själva innehållet i ett yttrande, men om en talare avviker från ämnet
eller stör ordningen på annat sätt än med innehållet i sitt yttrande,
jfr RÅ 1981 ref. 2:1. Ordföranden kan också ta ifrån en talare ordet, om
talaren uppträder på ett sätt som strider mot god ordning.

Ordförandens ansvar för ordningen innefattar en rätt att ajournera
sammanträdet för att få tid att återställa ordningen eller som yttersta åtgärd
upplösa sammanträdet. Hur sådana undantagssituationer ska hanteras kan
regleras i arbetsordningen.

I motsats till plenumet är styrelsens och nämndernas sammanträden som
huvudregel slutna (2 kap. 3 c §). Paragrafen ger därför inte ordföranden i
styrelsen och nämnderna samma rätt som plenumets ordförande.

I *andra stycket* anges att ordföranden, efter tillsägelse, har rätt att visa ut
den som stör ordningen vid ett sammanträde. Av lagtexten framgår att
ordföranden inte kan utvisa någon störande utan föregående tillsägelse.
Bestämmelsen om ordförandens rätt att utvisa störande personer gäller
såväl åhörare som ledamöter.

Den som stör sammanträdet riskerar att bli dömd för störande av
förrättnings till böter eller fängelse i högst sex månader (16 kap. 4 §
brottsbalken).

3 c § *Styrelsens sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Efter medgivande från Sametingets plenum får dock styrelsen besluta att sammanträden ska vara offentliga.*

Styrelsens sammanträden ska alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden

1. som avser myndighetsutövning, eller

2. där det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

Detsamma ska gälla för sammanträden i Sametingets nämnder.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om offentlighet vid Sametingets styrelse- och nämndsammanträden. Paragrafen behandlas i avsnitt 6.2. Paragrafen har utformats med beaktande av Lagrådets synpunkter.

Av *första stycket* framgår att styrelsesammanträden ska hållas inom stängda dörrar, men att Sametingets plenum kan disponera över frågan och medge styrelsen att om den så vill hålla sammanträden offentligt. Om Sametingets plenum har medgett att styrelsens sammanträden får vara offentliga, får styrelsen eller nämnden själv avgöra om och vid vilket eller vilka sammanträden allmänheten ska tillåtas närvara. Möjligheten att öppna styrelse- och nämndsammanträdena är ett komplement till möjligheten att hålla särskilda informationsmöten dit allmänheten bjuds in.

Av *andra stycket* framgår att styrelsesammanträden som avser myndighetsutövning eller rör sekretessbelagda uppgifter alltid ska hållas inom stängda dörrar.

Av *tredje stycket* framgår att samma regler om offentlighet i första och andra stycket gäller för Sametingets nämndsammanträden.

3 e § *Sametingets plenum får besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare.*

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om ekonomiska förmåner för Sametingets förtroendevalda. Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

Paragrafen tydliggör att Sametingets plenum får besluta om skäliga ekonomiska förmåner för förtroendevalda. Med ekonomiska förmåner avses bl.a. arvode, reseersättning och pension. Att den ekonomiska förmånen ska vara skälig betyder dels att ersättningen inte kan bestämmas till ett alltför lågt belopp, dels att en övre gräns sätts för hur stora ersättningar som får betalas.

4 § *Sametinget ska bland sina ledamöter utse en styrelse som består av högst sju ledamöter och lika många ersättare. Sametinget ska bland styrelsens ledamöter välja en ordförande.*

Styrelsen ansvarar för Sametingets verksamhet.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om Sametingets styrelse, behandlas i avsnitt 4.4.

Ändringarna i *första stycket* är redaktionella.

I *andra stycket* slås fast att styrelsen ska ansvara för Sametingets verksamhet.

Det förutvarande *andra stycket*, som innehöll en uppräkningslista av uppgifter som ankom på styrelsen, har tagits bort. De uppräknade uppgifterna får

Prop. 2017/18:287 anses rymmas inom begreppet Sametingets verksamhet. Hur uppgifterna ska fördelas mellan styrelsen och kanslichefen kan beslutas av Sametinget.

4 a § Vid Sametinget ska det finnas ett kansli som leds av en kanslichef.

Kanslichefen anställs av styrelsen.

Kanslichefen ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om Sametingets kansli och kanslichef. Paragrafen behandlas i avsnitt 4.3 och 4.4.

Bestämmelser om att det vid Sametinget ska finnas ett kansli som leds av en chef har tidigare funnits i 6 § förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget. Detta framgår nu i stället av denna bestämmelse i lagen. Frågan regleras i *första stycket*.

Av *andra stycket* framgår att det är styrelsen som anställer kanslichef.

Enligt *tredje stycket* ska kanslichefen sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar.

5 § Sametinget ska tillsätta en valnämnd som ansvarar för Sametingets uppgifter vid val till Sametinget.

Sametinget kan därutöver tillsätta de nämnder som i övrigt behövs för verksamheten.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om Sametingets nämnder, behandlas i avsnitt 4.4.

Ändringen i *första stycket* är redaktionell.

Ändringen i *andra stycket* innebär att ”beredning, förvaltning och verkställighet” har bytts ut mot ”verksamheten”. Beredning, förvaltning och verkställighet måste anses vara en del av verksamheten.

6 a § Sametingets styrelse och nämnder beslutar i frågor som rör Sametingets myndighetsutövning och i andra frågor som de enligt lag eller annan författning ska ha hand om.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om vilka frågor som Sametingets styrelse och nämnder beslutar i, behandlas i avsnitt 4.4.

Ändringen innebär att begreppet förvaltningen har mönstrats ut. Därmed avsågs enligt förarbetena till bestämmelsen frågor om den löpande verksamheten, se propositionen Ett ökat samiskt inflytande (prop. 2005/06:86 s. 80). Den löpande verksamheten ska i fortsättningen kanslichefen sköta (2 kap. 4 a § tredje stycket).

3 kap.

2 § För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

Paragrafen innehåller bestämmelser som rör valet till Sametinget. Ändringen behandlas i avsnitt 11.5.

En felaktig hänvisning till den förra vallagen (1997:157) ändrats till den nuvarande vallagen (2005:837). Prop. 2017/18:287

8 § Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget om inte annat följer av 9 §.

I paragrafen anges vem som är valbar till Sametinget. Ändringen behandlas i avsnitt 11.1.

Kravet på svenskt medborgarskap har tagits bort för den som vill kandidera till Sametinget. Ändringen innebär att den som har rösträtt till Sametinget också är valbar till Sametinget.

10 § Den centrala valmyndigheten utfärdar *valsedlar*. På *valsedlarna ska en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning anges* samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen *ska* förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. *Valsedlarna ska dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla en upplysning om personvalets innebörd.*

För en registrerad grupp, ett parti eller en sammanslutning får *det* finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater.

Paragrafen innehåller bestämmelser om valsedlar. Ändringen behandlas i avsnitt 11.2.

I *första stycket* har det endast skett språkliga ändringar.

I *andra stycket* första meningen har det skett en språklig ändring. I andra meningen har en ny bestämmelse tillkommit om att valsedlarna ska innehålla en upplysning om personvalets innebörd. Det innebär att personvalets innebörd ska framgå av information på valsedeln. Bestämmelsen har även ändrats språkligt och har utformats på samma sätt som motsvarande bestämmelse i vallagen (2005:837).

I *tredje stycket* har det endast skett en språklig ändring.

15 § Vid röstning i vallokal lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. Väljaren lämnar valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till valförrättaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter lägger valförrättaren i väljarens närvaro in valkuvertet i ytterkuvertet och tillsluter det. Valförrättaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren *ska* legitimera sig *eller på annat sätt styrka sin identitet*. Den som inte gör det får inte rösta.

Paragrafen innehåller bestämmelser om röstning i en vallokal. Ändringen behandlas i avsnitt 11.3.

I *andra stycket* andra meningen görs ett tillägg om att en väljare som är okänd för röstmottagaren även kan styrka sin identitet på annat sätt än genom att legitimera sig. Ändringen innebär alltså att det blir möjligt att styrka sin identitet på andra sätt än genom att legitimera sig. Innebörden av detta framgår av förarbetena till motsvarande bestämmelse i vallagen, som anger att det i praktiken kan ske genom att någon annan intygar förhållandet. Vidare framgår att röstmottagaren bör dokumentera hur

Prop. 2017/18:287 väljarens identitet har kontrollerats (prop. 2004/05:163 s. 75). I övrigt har det skett en språklig ändring.

19 § Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena *ska* ha fyllt 18 år.

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket lägger väljaren in försändelsen i ett omslagskuvert och tillsluter detta. Därefter lämnas försändelsen för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

En väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita *någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen*.

Paragrafen reglerar förfarandet vid brevröstning. Ändringen behandlas i avsnitt 11.4.

I *första stycket* har begränsningen att en väljares make eller barn inte får vara vittne tagits bort. Det betyder att det enda kravet som ställs på ett vittne är att vittnet ska ha fyllt 18 år. I övrigt har det skett en språklig ändring.

I *tredje stycket* har uttrycket ”kroppsligt fel” ersatts med ”funktionsnedsättning eller liknande”. Med funktionsnedsättning eller liknande avses att en person har en nedsättning av funktionsförmågan. Den kan vara medfödd eller uppkomma efter t.ex. en sjukdom eller en olycka. Funktionsnedsättningen kan vara tillfällig eller permanent. Uttrycket anlita biträde har ersatts med ”anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen”. Dessa ändringar är inte avsedda att innebära någon ändring i sak.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag ska träda i kraft den 1 juli 2019.
2. Ärenden som har inletts hos Sametinget före ikraftträdandet men ännu inte har avgjorts handläggs enligt äldre föreskrifter.
3. Bestämmelsen i 2 kap. 3 e § tillämpas inte på förmåner som har intjänats före ikraftträdandet.

Ikraftträdandet och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 12.

Övergångsbestämmelsen i *punkt 2* innebär att de ärenden som är öppna vid ikraftträdandet ska slutföras inom ramen för den fördelning av uppgifter mellan styrelse och kanslichef som gällde före ikraftträdandet.

Av övergångsbestämmelsen i *punkt 3* framgår att bestämmelsen om att Sametinget får besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare inte avser att utgöra ett stöd för retroaktiv ekonomisk ersättning.

Sammanfattning av rapporten Analys av Sametinget – Finansiering och intern styrning och kontroll (ESV 2017:6)

Prop. 2017/18:287
Bilaga 1

Ekonomistyrningsverket (ESV) har haft regeringens uppdrag att analysera Sametingets arbete med intern styrning och kontroll och hur myndigheten använder statliga medel. Analysen har även omfattat förutsättningarna för att verksamheten bedrivs effektivt utifrån gällande reglering och hur verksamheten kan effektiviseras. En bakgrund till uppdraget har varit att Sametinget redovisat anslagsöverskridanden och att Riksrevisionen lämnat en revisionsberättelse med reservation för verksamhetsåret 2015.

Iakttagelser

Sametinget är en unik konstruktion som både är ett folkvalt parlament och en förvaltningsmyndighet inom rennäringens område och för samisk kultur. Myndighetens ledningsform är ovanlig och påverkar Sametingets arbete med intern styrning och kontroll. ESV:s analys visar att ansvaret för att fatta beslut i för myndigheten centrala frågor är uppdelat på Sametingets olika funktioner, sametinget (plenum), styrelse, nämnder och kansli. Den fördelning av ansvar och befogenheter som görs i sametingslagen (1992:1433), Sametingets instruktion och interna arbetsordningar följs dessutom inte alltid i praktiken. Av analysen framgår att det finns områden där arbetet med intern styrning och kontroll kan effektiviseras.

Sametingets uppgifter och verksamheter har successivt utökats sedan myndigheten bildades 1993. I dag disponerar Sametinget fyra anslag med totalt åtta anslagsposter under tre olika utgiftsområden (totalt knappt 200 miljoner kronor). Myndighetens sammanlagda förvaltningskostnader är större än myndighetens förvaltningsanslag och det största av Sametingets sakanslag, Främjande av rennäringen m.m., påverkas av externa faktorer som myndigheten har små möjligheter att påverka.

Slutsatser

Det delade ansvaret och de ibland oklara ansvarsförhållandena inom Sametinget bidrar till att myndigheten har svårt att uppnå en tillfredsställande intern styrning och kontroll. ESV:s slutsats är därför att det finns grund för ändringar i ansvarsfördelningen. ESV:s övergripande bedömning är att myndighetsförordningen (2007:515) i större utsträckning bör tillämpas för Sametinget. Det är ESV:s bedömning att styrelsen bör vara myndighetens ledning och att kanslichefen bör vara myndighetens chef. Vidare bör styrelsen ansvara för verksamheten, medan kanslichefen bör sköta den löpande förvaltningen. ESV gör vidare bedömningen att styrelsen ensam bör ansvara för den ekonomiska förvaltningen, medan sametinget (plenum) involveras i beslut om mål och övergripande prioriteringar. I styrelsens uppgifter bör även ingå att besluta om arbetsordning och verksamhetsplan för förvaltningen, liksom att fatta beslut som rör Sametingets internrevision. ESV bedömer också att regeringen i likhet med förvaltningsmyndigheterna med ledningsformen

styrelse bör anställa myndighetschefen inom Sametinget. ESV drar vidare slutsatsen att ett titelbyte på sametingets (plenums) ordförande till talman kan underlätta för styrelsen i sitt arbete med intern styrning och kontroll.

ESV:s analys visar även att stora delar av Sametingets förvaltningskostnader redovisas mot sakanslag. Det har inneburit att de sakanslag där det redovisas förvaltningskostnader inte kompenseras. En slutsats är att Sametinget under den senaste tioårsperioden i praktiken successivt fått en minskad anslagstilldelning på sakanslagen. Det finns också otydligheter i Sametingets regleringsbrev kring vilka, och hur stora, förvaltningskostnader som får belasta myndighetens olika sakanslag. ESV redovisar två olika alternativ till hur redovisningen av förvaltningskostnader kan renodlas.

ESV konstaterar också att det finns behov av en långsiktig lösning för att ge Sametinget bättre förutsättningar att planera och genomföra verksamheten när det gäller sakanslaget Främjande av rennäringen m.m. ESV har identifierat fyra alternativa lösningar för att förbättra situationen:

1. Anslagskredit som motsvarar osäkerheten i omvärldsfaktorer och de sena underlagen.
2. Mindre verksamhet genomförs under anslaget.
3. Rovdjurersättningar betalas ut tidigt nästföljande år för att möjliggöra att åtgärder kan vidtas under året.
4. Anslaget utökas.

ESV gör bedömningen att alternativet med en tillräckligt stor anslagskredit är det alternativ som borde vara enklast att genomföra.

ESV föreslår regeländringar som innebär:

1. att myndigheten leds av en styrelse och att kanslichefen är myndighetens chef,
2. att det är styrelsen som ansvarar för verksamheten och ser till att kraven på verksamheten uppfylls,
3. att kanslichefen ska sköta den löpande förvaltningen enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar, och att kanslichefen och/eller den som denne utser deltar i styrelsens och nämndernas möten utan rösträtt att styrelsen beslutar om arbetsordning för förvaltningen och om verksamhetsplan för förvaltningen,
4. att sametingets (plenums) ordförande benämns talman, att regeringen upphör med att förordna sametingets (plenums) ordförande (talman), samt att regeringen, efter förslag från Sametingets styrelse, anställer Sametingets kanslichef,
5. att Sametinget ska fastställa riktlinjer för arbetet med att verka för och främja en levande samisk kultur.

ESV föreslår även:

1. att Sametinget, när ledamöterna sammanträder till sameting (plenium), beslutar om prioritering av medel inom verksamhetens finansiering. Därefter bör styrelsen, utifrån plenums ramar och regeringens regleringsbrev, besluta om detaljbudget,

2. att Sametinget utvecklar sin redovisning av insatser för att säkerställa en effektiv intern styrning och kontroll genom att inkludera fler uppgifter i redovisningen,
3. att styrelsen börjar besluta riktlinjer och revisionsplan för internrevisionen samt om åtgärder med anledning av iakttagelser och rekommendationer från internrevisionen,
4. att förtroendevalda i Sametingets plenum, styrelse och nämnder erbjuds anpassade utbildningar.

Prop. 2017/18:287
Bilaga 1

Lagförslaget i rapporten Analys av Sametinget – Finansiering och intern styrning och kontroll

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att

1. besluta om fördelningen av statens bidrag och av medel ur Samefonden till samisk kultur och samiska organisationer samt av andra medel som ställs till samernas gemensamma förfogande,

2. utse ledamöterna i Sameskolstyrelsen,

3. fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet, 3. fastställa riktlinjer för arbetet med att verka för och främja en levande samisk kultur,

4. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten,

5. informera om samiska förhållanden, och

6. utföra de övriga uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning.

2 §²

Sametinget skall bestå av 31 ledamöter, utsedda genom val. För ledamöterna skall det utses ersättare. I fråga om antalet ersättare och hur de skall utses gäller bestämmelserna i 14 kap. 15 § vallagen (2005:837) om val till landstingsfullmäktige. Ledamöterna skall vara svenska medborgare.

Efter förslag av Sametinget förordnar regeringen ordförande i Sametinget. Ordföranden skall utses bland tingets ledamöter. Sametinget väljer en eller flera vice ordförande bland ledamöterna. Sametinget får återkalla vice ordförandens uppdrag.

Sametinget väljer talman i Sametinget. Talmannen ska utses bland tingets ledamöter. Sametinget väljer en eller flera vice talmän bland ledamöterna. Sametinget får återkalla talmannens och vice talmännens uppdrag.

¹ Senaste lydelse 2010:868.

² Senaste lydelse 2006:803.

Sammanfattning av departementspromemorian Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget (Ds 2017:63)

Prop. 2017/18:287
Bilaga 3

Promemorian innehåller förslag till ändringar i sametingslagen (1992:1433). Förslaget rör förutsättningarna för att bevilja Sametingets ledamöter förmåner och då särskilt pension.

I promemorian föreslås att det i sametingslagen införs en särskild bestämmelse om att Sametinget har rätt att besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare i Sametinget.

Promemorian innehåller vidare en redogörelse för praktiska förutsättningar och kostnader förknippade med en pensionslösning för förtroendevalda i Sametinget som fullgör uppdrag på heltid eller betydande del av heltid.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Lagförslaget i promemorian Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget

Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs att det i sametingslagen (1992:1433) ska införas en ny paragraf, 3 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 b §

Sametinget får besluta om skäliga ekonomiska förmåner för ledamöter och ersättare.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Lagen tillämpas inte på förmåner som har intjänats före ikraftträdandet.

Sammanfattning av departementspromemorian Säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets sammanträden (Ds 2017:65)

Prop. 2017/18:287
Bilaga 5

I dag finns i sametingsordningen, som är en arbetsordning för arbetet i Sametingets plenum, bestämmelser om att Sametingets plenum ska vara offentliga (4 §). Sametinget får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar.

Vidare finns bestämmelser om att ordföranden kan utvisa den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse (49 §). Uppstår ordning som ordföranden inte kan avstyra, får ordföranden upplösa plenum (50 §).

I arbetsordningen för Sametingets styrelse och nämnder föreskrivs i 28 § att sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Styrelsen/nämnden får dock besluta att sammanträde eller del därav ska vara offentligt. Sammanträden ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden som avser myndighetsutövning, eller i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Sametinget har hos regeringen (Kulturdepartementet) hemställt att lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting också ska omfatta offentliga sammanträden i Sametinget.

I departementspromemorian föreslås att bestämmelser om offentlighet vid Sametingets sammanträden ska tas in i sametingslagen (1992:1433). Att ordföranden ansvarar för ordningen vid sammanträden i plenum och också har rätt att visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse föreslås också bli reglerat i sametingslagen.

Vidare föreslås en särskild lag om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i Sametinget. Den omfattar både Sametingets plenum samt sammanträden i styrelsen och i nämnderna. Den är uppbyggd på samma sätt som lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

Slutligen föreslås en komplettering i lagen (1980:578) om ordningsvakter så att det även av den lagen framgår att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroller i Sametinget.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Lagförslaget i promemorian Säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets sammanträden

Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs i fråga om sametingslagen (1992:1433)

dels att nuvarande 2 kap. 3 a § ska betecknas 2 kap. 3 d §,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 2 kap. 3 § a–c §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 a §

Sametingets sammanträden i plenum är offentliga.

Sametinget får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar. Ersättarna får närvara vid en sådan överläggning, även när de inte tjänstgör.

3 b §

Ordföranden leder Sametingets sammanträden i plenum och ansvarar för ordningen vid sammanträdena.

Ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse.

3 c §

Styrelsens sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Styrelsen får dock besluta att dess sammanträden ska vara offentliga, om Sametinget har medgett det.

Styrelsens sammanträden ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden

1. som avser myndighetsutövning, eller

2. i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

*Detsamma ska gälla för Prop. 2017/18:287
sammanträden i Sametingets Bilaga 6
nämnder.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i Sametinget

Härigenom föreskrivs följande.

Säkerhetskontroll

1 § Säkerhetskontroll får genomföras vid inpassering till eller i lokaler som disponeras för ett sammanträde som i enlighet med regleringen i sametingslagen (1992:1433) är offentligt, om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Beslut om säkerhetskontroll

2 § Beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och får utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. I ett beslut om säkerhetskontroll ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet.

Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med Polismyndigheten.

Kontrollens omfattning och utformning

3 § Säkerhetskontrollen omfattar besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll. Kontrollen avser dock inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av lag eller särskilt uppdrag närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet får undanta även andra personer från kontrollen.

Identiteten får kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

4 § Vid säkerhetskontrollen ska vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. För detta ändamål får kroppsvisitation utföras och väskor och andra föremål som påträffas i lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll undersökas.

5 § Säkerhetskontrollen genomförs efter närmare anvisningar av Polismyndigheten av en polisman eller, efter Polismyndighetens förordnande, av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

6 § Kroppsvisitation vid säkerhetskontrollen ska utföras med metalldetektor eller liknande anordning. Kroppsvisitation får göras på annat sätt om det finns särskilda skäl. I så fall ska den utföras av en

polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för uppgiften.

Prop. 2017/18:287
Bilaga 6

Kroppsvsitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvsitation får utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte görs med metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig.

7 § Påträffas vid säkerhetskontrollen något sådant föremål som avses i 4 § första meningen, ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, om det inte tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Finns inte någon känd innehavare till ett påträffat föremål får det omhändertas.

Avvisning och avlägsnande

8 § Besökare som inte underkastar sig beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka någon behörighet att enligt 3 § ändå vistas i sammanträdeslokalen får vägras tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll och avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning enligt 7 § att lämna föremål ifrån sig.

Förvaring av föremål

9 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. Om det begärs, ska ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring utfärdas.

Föremålet ska återlämnas till den som har lämnat det till förvaring när denne lämnar de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

Förbud att överklaga

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

Härigenom föreskrivs att 2 b § lagen (1980:578) om ordningsvakter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 b §¹

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting *och enligt lagen (2018:000) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i Sametinget.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Sammanfattning av departementspromemorian Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget (Ds 2017:34)

Prop. 2017/18:287
Bilaga 7

Promemorian innehåller förslag till ändringar i sametingslagen (1992:1433). Förslagen rör bestämmelser som reglerar förfarandet vid valet till Sametinget. I promemorian föreslås att den som har rösträtt till Sametinget också ska vara valbar till Sametinget. Det innebär att kravet på svenskt medborgarskap för att få kandidera till Sametinget tas bort. Vidare föreslås att valsedlarna till Sametinget ska vara utformade så att de innehåller en upplysning om personvalets innebörd. Ytterligare ett förslag är att en väljare som inte är känd för röstmottagaren i vallokalen ska kunna styrka sin identitet på annat sätt än genom att legitimera sig. Vidare innehåller promemorian förslag om att begränsningen att en väljares make eller barn inte får vara vittne tas bort. Det innebär att det enda kravet som ställs på ett vittne är att vittnet ska ha fyllt 18 år. I bestämmelsen om en väljares möjlighet att anlita biträde vid brevröstning ersätts uttrycket kroppsligt fel med uttrycket funktionsnedsättning eller liknande. I övrigt föreslås vissa språkliga ändringar och en felaktig hänvisning till förra vallagen (1997:157) ändras till nuvarande vallagen (2005:837). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Lagförslaget i promemorian Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget

Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2, 8, 10, 15 och 19 §§ sametingslagen (1992:1433) ska ha följande lydelse.

3 kap.

2 §¹

För val till Sametinget utgör landet en valkrets.

Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (1997:157) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

8 §

Den som har rösträtt till Sametinget *och är svensk medborgare* är valbar till Sametinget om inte annat följer av 9 §.

Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget om inte annat följer av 9 §.

10 §²

Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedel *skall* anges grupp, parti eller liknande sammanslutning samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen *skall* föras med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. *Intill varje kandidatnamn skall det finnas ett markerat utrymme där väljarna kan lämna en särskild personröst genom en markering.*

Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedel *ska* anges grupp, parti eller liknande sammanslutning samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen *ska* föras med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. *Valsedlarna ska dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla upplysning om personvalets innebörd.*

¹ Senaste lydelse 2004:538.

² Senaste lydelse 2004:538.

15 §³

Vid röstning i vallokal lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. Väljaren lämnar valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till valförrättaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter lägger valförrättaren i väljarens närvaro in valkuvertet i ytterkuvertet och tillsluter det. Valförrättaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren *skall* legitimera sig. Den som inte gör det får inte rösta.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren *ska* legitimera sig *eller på annat sätt styrka sin identitet*. Den som inte gör det får inte rösta.

19 §⁴

Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena *skall* ha fyllt 18 år. *Väljarens make eller barn får inte vara vittne.*

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket lägger väljaren in försändelsen i ett omslagskuvert och tillsluter detta. Därefter lämnas försändelsen för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

En väljare som på grund av *kroppsligt fel* inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita biträde.

Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena *ska* ha fyllt 18 år.

En väljare som på grund av *funktionsnedsättning eller liknande* inte kan avge sin röst i föreskriven

³ Senaste lydelse 2006:803.

⁴ Senaste lydelse 2006:803.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

Rapporten Analys av Sametinget – Finansiering och intern styrning och kontroll (ESV 2017:6)

Remissyttrande över rapporten (ESV 2017:6) har getts in av följande instanser. Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Statskontoret, Sameskolstyrelsen, Umeå universitet, Naturvårdsverket, Samefonden, Sveriges geologiska undersökning, Statens jordbruksverk, Statens kulturråd, Institutet för språk och folkminnen, Sametinget, Diskrimineringsombudsmannen, Malå kommun, Guovssonásti, Sámiid Riikabellodat, Skogssamerna/Vuovdega, Álmut.

Följande instanser har beretts tillfälle att yttra sig, men förklarar sig avstå eller har inte kommit in med något yttrande. Justitieombudsmannen, Riksrevisionen, Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Sveriges Kommuner och Landsting, Kiruna kommun, Jokkmokks kommun, Östersunds kommun, Svenska Samernas Riksförbund, Sáminuorra, Same Átnam, Jakt- och fiskesamerna, Landspartiet Svenska Samer, Min Geaidnu/MijáGäjno/Mijjen Geajnoe, Samerna, Sámiij áhpadusguovdásj/Samernas Utbildningscenter, Stiftelsen Gaaltije, sydsamiskt kulturcentrum, Ájtte svenskt fjäll- och samemuseum, Giron Sámi Teáhter.

Departementspromemorian Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget (Ds 2017:34)

Remissyttrande över departementspromemorian (Ds 2017:34) har getts in av följande instanser. Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Sundsvall, Justitiekanslern, Datainspektionen, Myndigheten för delaktighet, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Stockholms universitet, Valmyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen, Kiruna kommun, Malå kommun, Álmut, Samelandspartiet/Sámiid Riikabellodat, Skogssamerna/ Vuovdega.

Följande instanser har beretts tillfälle att yttra sig, men förklarar sig avstå eller har inte kommit in med något yttrande. Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Sametinget, Jokkmokks kommun, Östersunds kommun, Svenska Samernas Riksförbund, Sáminuorra, Same Átnam, Guovssonásti, Jakt- och fiskesamerna, Landspartiet Svenska Samer, Min Geaidnu/Mijá Gäjno/Mijjan Geäjduo/Mijjen Geajnoe, Samiska folkomröstningspartiet, Samerna, Sámiij áhpadusguovdásj, Samernas Utbildningscenter, Stiftelsen Gaaltije, sydsamiskt kulturcentrum, Ájtte svenskt fjäll- och samemuseum, Giron Sámi Teáhter.

Departementspromemorian Säkerhetshöjande åtgärder vid Sametingets sammanträden (Ds 2017:65)

Remissyttrande över departementspromemorian (Ds 2017:65) har getts in av följande instanser. Kammarrätten i Sundsvall, Polismyndigheten, Sametinget, Storumans kommun, Östersunds kommun, Sveriges

Kommuner och Landsting, Álmut, Jakt- och fiskesamerna, Sámiid Riikkabellodat/ Samelandspartiet.

Följande instanser har beretts tillfälle att yttra sig, men förklarat sig avstå eller har inte kommit in med något yttrande. Kiruna kommun, Jokkmokks kommun, Guovssonásti, Landspartiet svenska samer, Min Geaidnu/Mijá Gájno/Mijjan Geäjdno/Mijjen Geajnoe, Sámit/Samerna, Samiska folkomröstningspartiet, Vuovdega/Skogssamerna

Departementspromemorian Reglering av ekonomiska förmåner för förtroendevalda i Sametinget (Ds 2017:63)

Remissyttrande över departementspromemorian (Ds 2017:63) har getts in av följande instanser. Ekonomistyrningsverket, Statens tjänstepensionsverk, Sametinget, Sveriges Kommuner och Landsting, Jakt- och fiskesamerna och Sámiid Riikkabellodat/Samelandspartiet.

Följande instanser har beretts tillfälle att yttra sig, men förklarat sig avstå eller har inte kommit in med något yttrande. Riksrevisionen, Álmut, Guovssonásti, Landspartiet svenska samer, Min Geaidnu/Mijá Gájno/Mijjan Geäjdno/Mijjen Geajnoe, Sámit/Samerna, Samiska folkomröstningspartiet, Vuovdega/Skogssamerna, KPA Pension.

Lagförslaget i lagrådsremissen Säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden

Prop. 2017/18:287
Bilaga 10

Förslag till lag om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i Sametinget

Härigenom föreskrivs följande.

Säkerhetskontroll

1 § Säkerhetskontroll får genomföras vid inpassering till eller i lokaler som disponeras för ett sammanträde i Sametinget som i enlighet med regleringen i sametingslagen (1992:1433) är offentligt, om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att begås brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Beslut om säkerhetskontroll

2 § Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och får utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. I beslutet ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet.

Ett beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet.

Innan ett beslut om säkerhetskontroll fattas ska samråd ske med Polismyndigheten.

Säkerhetskontrollens omfattning och utformning

3 § Säkerhetskontrollen omfattar besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll. Kontrollen omfattar dock inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av ett särskilt uppdrag närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet får undanta även andra personer från kontrollen.

Identiteten får kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

4 § Vid säkerhetskontrollen ska vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. Kontrollen får omfatta kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål som påträffas i lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll.

5 § Säkerhetskontrollen genomförs efter närmare anvisningar av Polismyndigheten av en polisman. Kontrollen kan också efter Polismyndighetens förordnande genomföras av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

6 § Kroppsvisitation vid säkerhetskontrollen ska utföras med metalldetektor eller liknande anordning. Kroppsvisitationen får göras på annat sätt om det finns särskilda skäl. I så fall ska den utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för uppgiften.

Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvisitation får utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte görs med metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig.

7 § Om det vid säkerhetskontrollen påträffas något sådant föremål som avses i 4 § första meningen, ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, om det inte tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Om det inte finns någon känd innehavare till ett påträffat föremål får det omhändertas.

Avvisning och avlägsnande

8 § Besökare som vägrar att genomgå en beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka att de är behöriga enligt 3 § att ändå vistas i sammanträdeslokalen får nekas tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll och avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning enligt 7 § att lämna föremål ifrån sig.

Förvaring av föremål

9 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. Ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring ska utfärdas på begäran.

Föremålet ska återlämnas till personen som har lämnat det till förvaring när han eller hon lämnar de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

Förbud att överklaga

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter

Prop. 2017/18:287
Bilaga 10

Härigenom föreskrivs att 2 b § lagen (1980:578) om ordningsvakter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 b §¹

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting.

Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting *och enligt lagen (2018:000) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i Sametinget.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:295.

Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs i fråga om sametingslagen (1992:1433)²
dels att nuvarande 2 kap. 3 a § ska betecknas 2 kap. 3 d §,
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 2 kap. 3 a–c §§ av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 a §

Sametingets sammanträden i plenum är offentliga.

Sametinget får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende ska hållas inom stängda dörrar. Ersättarna får närvara vid en sådan överläggning, även när de inte tjänstgör.

3 b §

Ordföranden leder Sametingets sammanträden i plenum och ansvarar för ordningen vid sammanträdena.

Ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse.

3 c §

Styrelsens sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Styrelsen får dock besluta att dess sammanträden ska vara offentliga, om Sametinget har medgett det.

Styrelsens sammanträden ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden

1. som avser myndighetsutövning, eller

2. där det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

Detsamma ska gälla för sammanträden i Sametingets nämnder.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-06-14

Närvarande: F.d. justitierådet Severin Blomstrand samt justitieråden Kerstin Calissendorff och Thomas Bull

Säkerhetskontroll vid Sametingets sammanträden

Enligt en lagrådsremiss den 31 maj 2018 har regeringen (Kulturdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden,
2. lag om ändring i lagen (1980:578) om ordningsvakter,
3. lag om ändring i sametingslagen (1992:1433).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättsakkunniga Karin Olsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om säkerhetskontroll vid Sametingets offentliga sammanträden

3 §

I paragrafen finns bestämmelser om omfattningen av säkerhetskontrollen vid Sametingets sammanträden. Enligt första styckets andra mening omfattar kontrollen inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av ett särskilt uppdrag närvarar vid sammanträdet. Vid föredragningen har upplysts att det ska vara fråga om uppdrag från Sametinget. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

Förslaget till lag om ändring i sametingslagen

3 c §

I paragrafens första stycke föreskrivs att styrelsens sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Styrelsen får dock besluta att dess sammanträden ska vara offentliga, om Sametinget har medgett det. Enligt tredje stycket ska detsamma gälla för sammanträden i Sametingets nämnder.

Innebörden av regleringen är att samtliga sammanträden antingen ska hållas inom stängda dörrar eller vara offentliga. Det går inte att besluta att endast något eller några av styrelsens eller en nämnds sammanträden ska vara offentliga. Vid föredragningen har upplysts att detta inte är avsikten. Lagtexten bör ändras så att den avsedda innebörden framgår.

Förslaget till lag om ändring i lagen om ordningsvakter

Prop. 2017/18:287
Bilaga 11

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Kulturdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 augusti 2018

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Wallström, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Hallengren, Bucht, Andersson, Hellmark Knutsson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Eriksson, Linde, Skog, Fritzon, Eneroth

Föredragande: statsrådet Bah Kuhnke

Regeringen beslutar proposition Ändringar i regleringen för Sametinget och sametingsvalet